

O IMPORTANTĂ AVUȚIE NAȚIONALĂ

Plenara Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din 13 noiembrie a adoptat, pe baza analizei prezentate și a concluziilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, o hotărîre privind principalele probleme ale dezvoltării energeticii și măsurile de economisire a combustibililor și energiei electrice. Ulterior, în ziua de 17 noiembrie, Consiliul de Stat a dezbătut și adoptat decretul cu privire la măsurile de dezvoltare a bazei energetice și de folosire mai judicioasă a combustibililor și energiei. Aceste documente și măsurile pe care le implică reflectă preocuparea continuă a partidului și a statului de a asigura o dezvoltare echilibrată a României socialiste, în așa fel încît să se stabilească un raport cît mai adecvat între expansiunea economică și consumul de combustibil și energie. Ele sînt rezultatul unei temeinice analize a situației și nu depind de factori conjuncturali de ordin intern sau extern.

Apreciind că orientarea generală a economiei a fost justă, documentele de partid și de stat au relevat deficiențele privind identificarea și valorificarea unor noi resurse, precum și utilizarea cu randamente ridicate a combustibililor, energiei electrice și termice. Măsurile preconizate vizează eliminarea hotărîtă a lipsurilor pentru a prezerva fondul energetic național, utilizarea lui rațională, pentru a elimina pierderile și risipa. Este vorba, deci, de un plan de acțiune imediată dar și de perspectivă în spiritul indicațiilor secretarului general al partidului la consfătuirea cu primii secretari și secretarii pentru problemele organizatorice ai comitetelor județene de partid și ai municipiului București. „Nu trebuie lăsată la o parte sau amînată rezolvarea problemelor mai grele, acestea trebuie soluționate cînd apar. Să nu creadă nimeni că asemenea probleme se vor soluționa de la sine, că se vor face minuni și cei în cauză vor scăpa de greutate. Dimpotrivă, a trece pe lângă neajunsuri și greutăți sau a închide ochii înseamnă a face ca acestea să se amplifice, să provoace consecințe grave. Nu trebuie să fie scăpate din vedere nici o întreprindere, nici un domeniu de activitate unde se ivesc greutăți, pînă nu se soluționează pînă la capăt problemele, oricît ar fi ele de complicate!”

Primele rezultate nu au întîrziat să apară. Chiar a doua zi după plenară s-a putut consemna, la 14 noiembrie, 100.000 kw putere energetică economisită în întreaga țară. Desigur că rezultate concludente, apte să definească un program, vor fi obținute după traducerea în viață a hotărîrilor privind viitoarele prospecțiuni de resurse energetice, folosirea cu prioritate a combustibililor solizi, înlocuirea proceselor tehnologice învechite etc., în așa fel încît o importantă avuție națională să fie cît mai judicios valorificată. Dar, pe lângă programul de perspectivă care trebuie urmărit, e nevoie de o sporită conștiință civică, de un înalt simț de răspundere, pentru ca economisirea energiei să se efectueze la toate nivelele, inclusiv în utilizările edilitare și casnice, iar rezultatele complete să fie deduse din adăugarea tuturor factorilor. Numai astfel prevederile de astăzi își vor dovedi deplina eficiență, numai astfel vom ajunge la folosirea rațională, cu maximum de randament a unor resurse pe care nu avem dreptul să le irosim.

SHIMOMURA, Kanzan (1873-1930)

Lupta de la Ōhara - Gokō (din partea Heike)

ION CHIRIAC

continua naștere

Ștefan cel Mare n-a murit
Omul, el e mult mai mare decît domnul
Ștefan cel Mare n-a murit
Domnia doar i s-a sfîrșit
A obosit și-o sughe somnul

Patru cireși împodobiți
Au înflorit și stau uimiți
Doi sînt femei, doi sînt bărbați
Și toți amari; doresc să-și culce
Frunza pe vînt cutremurați
Și-și simt în ei cireșul dulce

Și patru brazii spre ceruri tac
Plantați pe-o margine de veac
Doi sînt flăcăi și doi fecioare
Înmărmuresc în dragostea lor dreaptă
Niciunul nu e-ndrăgostit de soare
Toți pe al cincilea-l așteaptă

Pe-al cincilea și patru ape
Vor din pămînturi să-l dezgroape
Două-s băieți și două-s fete
Ape cu toate-s, lacrimă ce curge
Refuză însă guri și sete
Al cincilea izvor să urce.

Și-așteaptă în pădure patru cerbi
Uimiți de codrul timpului cel sterp

Doi sînt cerboaice, doi sînt cerbi
Pe-al cincilea în trup și-l simt
Lege-mpletită-n sînge, jerb.

Al cincilea, ca ei, nemuritor
În ei simțit dar nu din trupul lor
Cireșii simt cu floarea ca obrații
Apele simt cu unda, și, cu frunza,
Că-ar fi-n adîncul cerului simt brazii

Și, sus, în ceruri, iată că pe nouri
Pasc noaptea lună patru bouri
Albi cum e spuma, împietriți ca luna
Raza și nouri fiecare paște;
Simt fruntea contopindu-li-se-ntru-una
Fiindcă din ea al cincilea se naște.

Ștefan cel Mare n-a murit
Domnia doar i s-a sfîrșit
Stau pe pămînt ca niște moși în praguri
Azi patru secolii, fiecare sfînt
Și doi sînt secolii, doi sînt veacuri
Toți pe al cincilea cîntînd.

Între cronică și ficțiune

Pentru cine cunoaște publicațiile ieșene din jurul anilor '50, când a debutat, numele lui Traian Țanea nu este al unui necunoscut în domeniul literelor. Publicist activ, abordând variate specii, de la reportaj la eseul și la cronică literară sau de artă plastică, Traian Țanea a întrerupt ulterior, pentru o perioadă destul de lungă colaborarea la periodice, pentru a reveni cu romanul *Cealaltă față*, apărut la Editura Junimea. Receptat cu promptitudine de critică, romanul a primit adeziuni fără rezerve, ca și rezerve fără nici o adeziune, trezind oricum un interes care nu e numai al materiei evocate ci și al unei arte literare care încearcă să se cristalizeze.

Cealaltă față poartă semnul primei iubiri a prozatorului, gazetăria, cu servituțiile și înălțimea ei, practică într-un oraș care stimulează și el nostalgia, Iașul postbelic, încercând să-și refacă dintre ruine o fizionomie proprie, materială și mai ales morală, într-un amestec pitoresc de tradițional și nou revoluționar, cu valori încă nedefinite iar, uncori, confundate. Evocându-l, Traian Țanea își dezvăluie un sentimentalism propriu naratorilor moldoveni, chiar când e drapat sub masca pamfletului, sentimentalism care ne ajută să înțelegem formula cărții, calitățile ei reale, dar și slăbiciunile la fel de reale. *Cealaltă față* propune o narațiune în care paginile de curată memorialistică alternează cu ficțiunea, reușind să recompună o atmosferă și să contureze câteva tipuri. Persoane din peisajul cultural și literar al acelor ani, cu numele lor real se amestecă cu personaje imaginate de prozator într-un decor specific, cu treceri imperceptibile de la document la ficțiune. Precedentul, dar nu modelul pentru *Cealaltă față* este o parte a prozei lui Zaharia Stancu (*Rădăcinile sint amare, Vântul și ploaia*), cu aceeași alternanță între literatură și memorialistica pură sau cea deghizată. Dar, pe când la Zaharia Stancu predomină

fluxul liric, declanșator al episoadelor fără altă legătură decât cea dictată de memoria afectivă, tonalitatea amar mediativă asupra durerilor trecutului și a ultragiilor timpului, în *Cealaltă față* maniera direct jurnalistică este mai evidentă. Traian Țanea practică o tehnică a colajelor în care relatarea reportericească e legată direct de amintirile eroului central, dispus la o privire critică, pigmentată cu multiple accente satirice.

Intrebarea care se pune, odată ce valoarea documentară a unor asemenea episoade e în mod fatal limitată într-o operă de ficțiune, privește capacitatea lor de a defini niște profiluri morale antrenate în experiențe unice și nerepetabile. Din acest unghi, dacă o serie de momente reușesc să se integreze în biografia intimă a eroilor, altele au o prezență strict exterioră. Din prima categorie se pot cita tabloul manifestației de 1 Mai de la Iași când se produce gafa lui Virgil Trifu, parțial relatarea procesului lui Ion Negură, prilejul unei incursiuni în satul moldovenesc de după război, asaltat de mizerie și traversat de zorile unei vieți mai bune. Nu am înțeles însă rostul unor episoade cu totul laterale, compuse dintr-o succesiune de fișe fără tangențe cu literatura sau cuprinzând istorioare cu tîlc moral. Amintirile de elev ale lui Trifu aduc o galerie grotesc-imbecilă de profesori, trădînd mai degrabă neplăcute impresii școlare decât o intenție caracterologică. Mica istorie cu doctorița din Moscova care stă cu două grenade sub cap pentru a se apăra de dragostea carnală se vrea o pildă a amorului platonian. În plus, Traian Țanea nu-și poate deloc stăpîni excursurile livrești, apelînd când trebuie și când nu trebuie la autori români și străini, la copioase citate din opere. Pe o jumătate de pagină sînt invocați Carrel, Lombroso și Macchiavelli, fiecare erou are boalade a-și povesti ultima lectură, iar Engels

este pus abundent la contribuție cu citate din *Originea familiei* întărind ideile despre dragoste și căsătorie ale eroilor preferați.

Partea rezistentă a cărții este aceea în care prozatorul, depășindu-și simpatiile sau antipatiile personale, e capabil de o construcție obiectivă, urmărind reacțiile directe, sau „cealaltă față” a personajelor. Relațiile complicate ale lui Virgil Trifu cu Anda oferă exemplul optim în acest sens. Traian Țanea descifrează, sub aparențele unui banal triumfi extraconjugal, drame omenești și modificări ale unor destine. Virgil Trifu, gazetarul investit cu suma calităților intelectuale și virile, descoperă cu umilință superioritatea Andei, femeia enigmatică, cu ochi albaștri obsedant, coborîtă parcă dintr-o frescă a vechilor biserici pe care le iubește și le evocă pătimaș. Prozatorul a surprins cu verosimilitate psihologică trecerea de la un amor pasager la o afecțiune durabilă de care amîndoi partenerii au la început teamă, neputînd a se sustrage de sub atracția ei fascinantă. Recuperarea morală a Andei, trecerea ei de la o condiție subalternă la acceptarea deschisă a legăturii cu Trifu înseamnă și pentru gazetar o resurrecție fiindcă, la o privire mai atentă, el își descoperă o surprinzătoare rutină, întretînută chiar de cei care fac paradă de necesitatea instaurării unor noi relații interumane. Biografia lui Trifu se întregeste în episodul final al ședinței de sancționare, bună incursiune în reacțiile de lașitate colectivă.

Cealaltă față recomandă, astfel, mai mult calitățile de prozator ale lui Traian Țanea, fiind mai puțin concludentă în paginile de cronică și memorialistică. Pentru a-și pune integral în valoare posibilitățile, Traian Țanea trebuie să se detașeze mai net de o anumită parte a prozei moldovenești lirice, pe linie sentimentală sau pamfletară, care literaturizează, dar nu creează suficient literatură. Sînt în *Cealaltă față* suficiente auspicii pentru o viitoare evoluție.

Cultură și critică : VALERIU RÂPEANU

Const. CIOPRAGA

Preferințele lui Valeriu Râpeanu în materie de cultură se împart între literatură, muzică, teatru, între filosofia culturii și filosofia artei. Ne-o demonstrează (după publicarea a două studii monografice) volumele din ultimii ani, *Noi și cei dinaintea noastră* (1966), *Interferențe spirituale* (1970), și *Pe drumurile tradiției*, acesta din urmă apărut de curînd la Ed. Dacia. Legat afectiv de fenomenul spiritual românesc, Valeriu Râpeanu este deschis totodată spre universal; comentator al dimensiunilor estetice, el nu omite laturile etice și explicația socială; autorul de studii — ca aceea despre N. Iorga, Pierre de Boisdeffre sau despre literatura epistolară, — cultivă paralel eseul, medalionul, evocarea. Cele patru secțiuni ale recentului volum (*Sinteze și momente, Incursiuni în lumea teatrului, Portrete și impresii literare, Atitudini culturale*) probează disponibilitățile și sollicitările dintre cele mai variate. Prin tehnica asociațiilor suplă, prin pasiunea argumentării și verva stilistică, autorul acestor *drumuri* ni se pare a face parte din familia de spirite a unui Petru Comarnescu, despre al cărui Brâncuși ni se vorbește ca despre „o carte a dăruirii și a pasiunii”. Să mai observăm că, temperamental, Valeriu Râpeanu este în egală măsură un intelectual de bibliotecă, devorat de aspirația de a ști, dar și unul de tribună, tentat să ia atitudine, un militant pentru elucidarea cauzelor controversate și prin aceasta un moralist cu mari rezerve de energie. Fără îndoială, cele mai substanțiale pagini din ale sale *drumuri* sînt acelea cu substrat polemic. Profilul criticului ar putea fi suspectat însă de intemperanță, dacă n-am preciza, că amintitul spirit polemic se menține totdeauna la nivelul elevat al luptei de idei. Patosul nu întunecă rațiunea.

Nu e lesne să abordezi plurisubiectul Iorga. Valeriu Râpeanu o face cu un remarcabil simț al nuanțelor, argumentat, metodic, militînd pentru înlăturarea prejudecăților vulgare și impresionismului, dar netrecînd cu vederea laturile negative. Lectura atentă a documentului uman care este *O viață de om*, i-a furnizat date pentru un pătrunzător portret moral, unul din cele mai convingătoare din câte s-au încercat în ultimul deceniu. Personalitate de excepție, N. Iorga a fost dominat de complexe felurite, care se reflectă în „marea sete de dominație”, în „nevoia permanentă de a se adresa publicului, de a fi aclamat și adulat de mulțime”. Unul din complexele depistate de Valeriu Râpeanu este acela al privațiunilor din copilărie și adolescență, drept care savantul de mai tirziu „rămîne cu sentimentul renunțării la bunurile materiale”, cu conștiința că „a sacrificat bucuriile vieții”, neuitînd să amintească aceasta la orice prilej. Moralismul exagerat și-ar avea obirșia într-un „complex erotic refulat”, a cărui prezență ar putea fi detectată tot din anii adolescenței”. Un al treilea complex, acela al superiorității, vizibil încă din tinerețe, a fost inițial un fel de „antidot al umilințelor, al lipsurilor și al izolării”. Menținut și accentuat cu timpul, acest complex a fost favorizat de „nerecunoașterea sa ca om de stat”, de „ignorarea acțiunii sale politice”. Ca efect al acestor complexe reunite, memorialistica din *O viață de om* este o „carte de luptă”, o demonstrație plină de tensiune, o dramă „a personalismului”. Portretul cîștigă în relief prin disocierile de reală finețe dintre „cultul tradiției” și „teama de reforme”. Conservatorismul lui N. Iorga putea fi raportat, credem, nu fără folos, la acela al lui Eminescu. Linii de la sfîrșitul studiului relevă, dealtminteri, linia de continuitate spirituală sub specia valorilor.

Preocuparea de a găsi notele dominante este caracteristică exegetului vechilor valori, constituite în „mituri” și „tradiții” culturale. A existat un „mit” Goga, explicabil „prin transferul pe care deopotrivă criticii și marele public l-au făcut mai ales în epocile romantice între omul cel de toate zilele și simbolul” din opera sa. Practica arată că Eminescu „a rămas în conștiința publică *Lucațărul*”, iar Goga continuă să rămînă „chiar atunci cînd opera sa se încheie și cînd omul prin faptele sale o contrazicea — *poetul pămîntului nostru*”. În aceeași optică *Baltagul* lui Sadoveanu e „o operă izvorîtă din mit și devenită ea însăși mit”. Idei de reținut conține alerta *Introducere în universul literaturii epistolare*, cu trimiteri la Balzac, Iorga, Proust și mulți alții. Scri-soarea „omului de seamă și a celui de rînd nu se exclud, ci sînt complementare. O epocă, o perioadă istorică, un eveniment ne apar în adevărată lor lumină prin mărturiile acestora care în momentul elaborării lor nu aveau decît funcția de a „comunica”. Ajungem aici la interesul constant pentru sociologie, pe care Valeriu Râpeanu îl motivează atent, de mai multe ori. Ca și în cazul operei lui Creangă, în acela al lui Octavian Goga „metoda reconstituirii sociologice își află deplina legitimitate”, motiv pentru care „a schițat-o N. Iorga și a folosit-o plenar G. Călinescu în *Istoria literaturii*”. Satul în lirica lui Goga reprezintă un impuls spiritual, „o matcă germinativă, și nu un univers static, închis”. Poetul a fost exemplar, atîta timp cît a avut contacte cu această bază. Succesul unei piese actuale, *Zestrea*, de Paul Everac are „o întreită explicație: sociologică, psihologică, și de abia în ultimă instanță — artistică. Care este explicația sociologică? E vorba de un sistem de elemente consonante, în înțelesul că „o dată cu apariția unui public nou de teatru, renasc și mijloacele specifice de succes, de natură să capteze atenția acestor oameni care, în același timp, vor să se recunoască, într-un fel sau altul, retrîind cu satisfacție sau cu durere propriul destin. Considerații interesante pe tema relației dintre social și estetic se cuvîna a fi citate din micro-eseul final *Legea numărului*. Argumentele sînt în esență acestea: după primul război mondial, creatorul nu depindea încă de „legea numărului”; unii, amatori de ostentație, se voiau admirăți în „cenacluri cît mai restrînse cu putință”. Climatul spiritual de astăzi (la care au contribuit mutațiile sociale postbelice, tehnica difuzării culturii și alți factori) probează că „artistul, chiar și cel care produce arta cea mai incifrată cu putință, nu vrea să rămînă necunoscut, simte nevoia să se adreseze unui public cît mai larg, contestația vrea să cuprindă festivalurile de cea mai mare audiență, de cea mai veche tradiție, sălile gigantice de mișcare de locuri”.

Dacă paginile despre Thomas Mann se înscriu în sfera eseului, dacă acelea despre Pierre de Boisdeffre tind spre portret, evocarea lui Montherlant aparține unui moralist comprehensiv. Că moralistul a vibrat, că a scris în căldură, mișcat, o demonstrează farmecul pe care-l degajă tonul, ritmul interior al expunerii. Dar cele mai caracteristice pagini ale lui Valeriu Râpeanu sînt substanțialele *Incursiuni în lumea teatrului* în care gustul, cultura și cuvîntul adecvat se armonizează. Critic de cultură aleasă (Călător pe două continente, cum își intitulează un volum de memorii), autorul *drumurilor tradiției* a asistat la spectacole de teatru americane și franceze, a stat de vorbă cu Arthur Miller și alte celebrități, a respirat și respiră atmosfera teatrului, ceea ce-i permite să treacă cu dezinvoltură de la Eftimiu, Sorbul, Baranga și alții la teoreticianul Gaston Baty, la Jean Anouilh, la Natalia Ginsburg, să discute despre piesa clasică în repertoriul teatrelor noastre, despre o școală de regie sau să facă sugestii pentru o sociologie a teatrului românesc. Ideea fundamentală de la temelia acestui volum cu perspective multiple este aceea că tradițiile generoase garantează progresele autentice.

Avem curajul a le da cuvîntul...

La rubrica „Condiția femeii” dintr-un recent număr al revistei Contemporanul, Ecaterina Oproiu desfășoară, cu verba ce o caracterizează, ampla pledoarie „Prin urmare, curajul” împotriva „antagoniei de sex”. Autoarea solicită din partea consorelor mai mult curaj în abordarea problemelor legate de condiția femeii în societatea contemporană. „Frica poate da curaj” a spus George Sand, dar Ecaterina Oproiu nu are nevoie de frică spre a obține în retortă curaj în combaterea unor anomalii.

În dialogul ei de restaurant „Femina” cu prof. univ. Călina Mare de la Cluj, reportera interstitionează prezența unei ospățări nu tocmai feministă, ceea ce dă și culoare materialului. Pornind de la această atitudine actuală dezbateri, ne imaginăm preluarea ștafetei în sensul invers al timpului de către o altă publicistă care a luptat cu verbul pentru feminism, scriind zeci de articole risipite în presa ieșeană din perioada interbelică. E vorba de Otilia Cazimir, poeta care a făcut parte din Liga femeilor, organizație ce-și avea sediul la Iași (condusă de Elena Meissner, Ella Negruzi, Elena Ghiulea), păstrind legături cu organizații similare din străinătate, patronind școli și avind comitete în toate județele țării. Printre oaspeții invitați să conferențeze la Iași despre cauza femeilor a fost și romanciera franceză Colette.

Intrucît Otilia Cazimir intenționa în ultimii ani ai vieții să-și adune în volume și o parte din opera ei publicistică risipită în colecții uitate, în care scop începusem a revizui împreună numeroasele articole (lucrare rămasă doar în intenție), consider interesant să alăturăm păreri feministe de acum aproape cinci decenii — respectind întocmai manuscrisul poetei ieșene — de cele ale publicistei de azi.

Prin urmare, să avem curajul a le da cuvîntul...

A. LN.

O. C.: E bine să precizăm de la început că ne vom ocupa de chestii mai grave sau mai frivole — după împrejurare. Căci dacă femeii îi plac dulciurile, nu înțelegem să-i îmbăcșim stomacul, sub pretext de cultură, numai cu hrană de rezistență, ci să-i oferim și din cînd în cînd cite o prăjitură... Apoi, să nu uităm că nimeni nu-i mai puțin imparțial ea o femeie din cauza irascibilității și a impetuozității. Iar discuțiile lor sînt cu atît mai interesante și mai pitorești. Am impresia că e inenemă etapa acestei anevoioase emancipări.

E. O.: — Un fapt e clar: contextul istoriei n-a permis femeii să se dezvolte. Mai întîi nu i-a permis, iar mai pe urmă n-a favorizat-o. Între „a permite” și „a favoriza” distanța e adesea foarte mare.

O. C.: — În aparență, femeile arpoape nu mai au motiv de enervare. S-ar părea că toate ușile sînt gata să li se deschidă. În societatea modernă aici un bărbat nu se mai titulează „antifeminist” — din jenă. Atîta doar că feminismul masculin este și se menține mai mult de principiu și de suprafață. Cum îl rîciți puțin cu unghia, iese la iveală amorul propriu al „domnului și stăpînului nostru”.

E. O.: — Uite, la noi sînt foarte mulți care permit — permit, n-au ce face! — afirmarea femeii... Și totuși femeia nu se afirmă atît cît ar putea, atît cît ar trebui. Nu se afirmă și pentru că e inconjurată de neîncredere.

O. C.: — Majoritatea bărbaților au oroare, și pe drept cuvînt, de femeia pretențioasă, masculinizată și insuportabilă, sub chipul căreia își imaginează femeia emancipată.

În realitate, femeia modernă caută să dovedească bărbaților că poate merge în pas cu ei, fără să-și arunce ca pe-o haină demodată calitățile feminine. În ziua cînd bărbații vor înțelege aceasta, feminismul lor va câștiga cîtiva cm. în adîncime.

E. O.: — Bărbații, destui bărbați, ar accepta ca femeile să se emancipeze cu condiția să nu-și piardă feminitatea.

O. C.: — Max Bricault a declarat unei reportere: „Admir și eu asaltul femeilor pentru care dovedesc facultăți stupefăcătoare. Dar mă tem că tocmai acest efort să nu-i altereze în adîncime ființa ei, misteriosul creuzot al rasei. Ea reprezintă centrul de gravitație al sistemului biologic, ea e însăși tipul rasei. Ea conservă acea putere îndărătnică de permanență de care vorbește Goethe. În ea se elaborează toate elitele umanității, căci sexul ei e sexul prevederii și al rezervei. În subconștientul ei, femeia a vegheat pînă în ziua de azi la tezauri-

zarea calităților prețioase ale rasei.

E. O.: — Am impresia că în această direcție bărbații sînt alarmați. Nu înțeleg că nu-i vorba de a crea o altă natură, ci un alt stil de viață. Ce crezi? Se va putea vreodată ajunge la o altă diviziune a muncii între bărbat și femeie, la o altă redistribuire a răspunderilor — sau e o iluzie, o utopie?

O. C.: — Voi răspunde, rămînînd la mine acasă. Bărbații, față de emanciparea femeii, obișnuiesc (în literatură, bineînțeles) să dea cu stînga, ca să poată lua mai bine cu dreapta. Adevăratele carte a „rivalei bărbatului” dacă se va scrie vreodată, și dacă are vreun rost să se scrie, va trebui să fie iscălită de o femeie.

E. O.: — O anumită stare de dependență milenară a împins femeia la tot felul de șirlicuri nu prea demne, dar eficiente.

O. C.: — Nu e doar vina ei. La orice șezătoare literară, cînd apare pe scenă scriitoarea la

ea privesc mai insistent auditorii... Înainte de a fi poetă, îi cer să fie... femeie.

Nici o scriitoare nu scapă de omagiile spontane și inofensive ale admiratorilor anonimi și platonici care consideră că o scriitoare nu e doar o femeie la fel cu toate celelalte... Perspectiva unor relații, fie ele pur epistolare, cu o femeie care „scrie la gazdă” tulbură de multe ori și scîlnăitatea echilibrată a unor bărbați în toată firea. Ei filează larg posibilitatea unei aventuri mai puțin banale. Nu mai vorbesc de poezii improvizate ad-hoc care își permit să spună tu în versuri ori-cărei scriitoare ca de pildă (citez din curierul meu): „Nu cred, Otilio, că ai dreptate/ Căci femeile de preț adevărate/ Trăiesc doar pe hîrtie. În realitate/ Numai tu, tu ești între toate vie!” Admiratorul pasionat nu admite că scriitoarea poate avea nasul mare, fruntea îngustă, ochii mici. Că, delicioasă în scris, poate fi insuportabilă în viața de toate zilele. Ea trebuie să fie tină, frumoasă și bună pentru că așa o dorește. Atunci?

Pe de altă parte, scrisorile acestora parcă ne răzbună. Era o vreme cînd numai femeile obișnuiau să se manifeste epistolar. Nu știu, de pildă, cite propuneri grațioase a primit cel mai „gustat” și mai risipit în poze avantajoase scriitor contemporan, d. Victor Eftimiu, dar știu că apariția banditului Terente a stîrnit o adevărată epidemie epistolară printre femeile române de prin tinutul bălților Brăilei... Acum e rîndul bărbaților.

E. O.: — În altă ordine de idei, trebuie să ne creăm o educație, o pedagogie a eșecului. Contează enorm modul în care te raportezi la eșec.

O. C.: — Mai mult decît consemnarea eșecului literar mă irită atitudinea de ușoară indulgență și a toate jertitoare, ca față de niște copii fenomenali, pe care o adoptă critica. Caracterizări ca: „versurile delicate ale d-rci”, „gingașa poezie, d-na”, au devenit stereotipe. Feminin echivalcăză cu dulceag, artificial, drăguț. În cazul acesta, trei sferturi din literatura noastră e „feminină”, deși nu-i scrisă de femei.

Cînd n-au această atitudine de jignitoare curtoazie recenzentii de ocazie aplică literaturii feminine metodele lor înguste și superficiale de investigație. Comprehensiunea acestor soi de critici s-ar putea însemna grafie printr-o figură geometrică plană — suprafață închisă. Nu unghi care deschide toate perspectivele, ci triunghi. Spiritul lor nu e unitar, ci îndărătnic. Nu e tolerant, ci vicelan. Fiecare scriitoare e atrasă cu sila într-o formulă, ca într-un corset făcut pe măsura altcuiva.

Se reproșează femeilor că fac literatură de amănunt, nu de ansamblu, de analiză nu de sinteză. Dar tocmai în asta constă feminitatea — deci originalitatea și grația operei lor. De altfel, nu există un hotar precis între „literatură feminină” și literatură. Există pagini de femei care nu au nimic feminin în ele. Aceasta denotă, fără îndoială, lipsă de sinceritate, poză. Femeile cu spirit francamente viril ca Madame de Staël sînt excepții ca monștrii. Există însă și pagini de sensibilitate feminină iscălite de bărbați. Și e curios că nimănui nu i se pare monstruos acest lucru. Dimpotrivă, epitetul „sensibilitate feminină” e considerat elogiul...

În literatură, ca și în istorie, femeile au luat-o metodic, de la războiul de țesut la broderie. Dar și acelea care s-au avîntat mai sus, au găsit tot pămînt ferm sub picioare. Ar fi timpul să nu le mai considere nimeni, în literatură dar nu în viață, cu indulgența musafirilor pentru odrasla gazdei care recită peltic „La cigale et la fourmi”. Condescendența față de scriitoare nu mai are rost. Să li se dea satisfacția de a fi luate în serios!

antract

PARC RĂVĂȘIT

N. BARBU

A venit mai întîi, cu întunecime mare, grindina. Sub răpăiala ei înghețată, s-au desprins florile, sfioasele, delicatele, abia deschisele flori albe și roșii, din straturile mari, găsite între statuile acum ciobite și indifferente.

Le sădise acolo, în primăvara naturii, grădinarul îndrăgostit de alb și de roșu.

Acum, petalele rupte erau întinate în noroi, stamine și pistiluri fragede își trăiau nefericirea în țărînă sau, purtate de furtună, așteptau îngrozite, pe asfaltul alei, tîlpile gata să le strivească.

Dar statuile? Cît de rezistente, cît de întregi le credeam mai înainte! Acum, stăteau rușinate, ultragiutate de zburătoarele negre, adăpostite în castanii cu atîtea crengi sfîrtecate.

Doar melcii au îndrăznit, în soarele de a doua zi, să-și scoată la lumină trupurile lipicioase și antenele care nu mai recunoșteau vechile cărări. Și au ieșit din ascunzături și felinele înnebunite încă de trăsnetele din ajun și de plesniturile pietrei, ca de mitralieră cu tirul multiplicat, în toate planurile și în toate direcțiile. Luciri de fiară li s-au aprins, atavice, în ochi, cînd încercau să distingă vietățile ce se țirau lent. Dar au scuipat îndată, zbîrlindu-se cu scîrbă și — parcă — și cu teamă, luînd act de aceea mișcare ireală, unica mișcare după dezastrul pe care umezeala caldă îl prelungea acum, îngreunînd respirația...

Parcul răvășit și gol sugera un „suspense” dureros de apăsător. Se părea că firea nu-și va mai regăsi

ritmurile și impulsurile împlinirii, în acest colț de oraș bătut năprasnic de grindină.

Alicele și gloanțele albicioase, mate, se topiseră de mult, dar cioburile împrăștiute în straturi dense, miile de cioburi în care erau acum prefăcute geamurile de la serele aflate spre miazănoapte — stăteau măturie a mărîmii și a violenței dispartutelor cartușe. Scheletele în fier ale acoperișurilor sub care înainte se aflau frunze mari de nuferi exotici, își căseau ferestrele oarbe, neputincioase, sinistre. Iar acele frunze mari de nuferi exotici, cu florile lor albe, galbene și roșii, plîngeau ciuruite, între cactuși și spini. Totul părea jalnic și fără speranță. Oare acele flori albe și roșii din straturile ce ne înprospătău ochii și sufletul — aveau să moară, toate, pînă la una? Oare, semenele lor ar fi putut supraviețui tristeții?

În faptul zilei, chiar a doua zi după cataclism, fierbințele ce făcea să apară aburi a început să se domolească și, în lumina lină a apusului, o boare înviorătoare a ajuns să legene ușor tulpinele fără flori. Și a venit noaptea, cu balsamul de rouă, și a venit iar soarele tonic și în văzduhul liniștit s-au ivit iarăși fluturi albi, albine și buburuzi, și tot așa, cîteva zile și nopți, pînă în dimineața care a scos la iveală mai întîi delicatul covor de gazon, ca puful moale al feții de adolescent. Sfioase, au reînceput să apară, ici-colo, petale albe și roșii.

La urmă, a venit și grădinarul. A îndreptat răsaduri, alei, poteci, plîvind și ajutînd vieții vegetale. Omul acționa tot ca un element al naturii, intervenind chiar în sensul naturii. Și curînd, iarăși, straturile mari, între statuile întregite, și ele, la loc, au chemat întru desfățare pașii privitorilor.

E înțeleaptă, oare, natura, în resemnarea și totodată în perseverența ei, sau poate e puternică numai, în împlinirea unor scopuri pe care ea nu poate să le cunoască?

★

Prima brumă a găsit parcul îmbrăcat din nou, în plină strălucire. Alte flori albe și roșii — trandafirii lă-

saseră loc gherghinelor, apoi crizantemelor și crăițelor — stăruiau în aceleași straturi. Prin sticla de la sere, luminată de un soare oblic, se văd și acum, înăuntru, cactușii și nuferii și — mai încolo — garoafe noi, svelte și proaspete, așteptînd aniversările și frumusețile pe care le vor omagia.

Dar a venit prima brumă și, afară, pentru arbori și flori, au început tristețile. Frunzele au început să se încovoieze chiar înainte de îngălbenire. Cînd s-au depus, în covor de bronz, la picioarele pomilor și statuilor, aleile s-au golit.

De ce sînt parcurile triste, în toamna tîrzie? Oare numai datorită involuției vegetale? Poate de asta. Dar poate și pentru că, tocmai atunci, sînt părăsite de oameni. Despărțirea de oameni poate fi chiar mai dureroasă decît mineralizarea sevelor.

Dacă pădurea implică senzația solitudinii, parcul — presupunîndu-și îndrăgostitii — este mai umanizat. Oare are și memoria înfloririlor și a dezastrelor sale succesive? Și — dacă ar avea-o — ar mai găsi voința și răbdarea regenerării? Oboseala, scepticismele, stările ataraxice rămîn străine naturii. Cataclismele, întimplătoare sau ciclice, nu o descurajează.

Frunzele rămîi, sunînd sub pașii solitari ca niște foite metalice, ocrotesc renașterea culorilor. Cînd se vor pătrunde și ființele dotate cu inteligență de această lecție sublimă a naturii?

Sfîrșiturile se prelungesc în începuturi. Fără oameni parcul, răvășit de rigoarea anotimpului tîrziu rămîne trist. Printre pomii scheletici se văd mai bine și mai de departe statuile încremenite. Una din ele reprezintă un scriitor care, afirmînd umanitatea, a știut să dezvăluie, prin contrast, atîtea goliciuni interioare.

În parcul pustiu, gestul său rămîne înghețat. Sarcasmul personajului capătă o notă accentuată de tragism.

Curînd, însă, aici vor fi iarăși oameni, pentru că din nou se vor ivi florile albe și roșii.

MIRCEA PALAGHIU :

Orbit de prea multă dragoste

Exasperat de truismele insului mediocru ce-și exaspează cu pedanterie rafinatele superintelectuale, Mircea Palaghiu s-a decis pentru șarja satirică. Comical rezultă din emiterea, cu prețiozitate emfatică, a unor considerații despre viață, omnie, moarte, trecerea vremii, dragoste, toate generate de constatarea că „omul e un nod de tragedii”. Gluma sa e rareori amabilă. Stereotipiile gesturilor zilnice, conversațiile aneste, monotonia lamentabilă a existenței meschine provoacă pasiunea polemicii care, necenzurată suficient, duce la riscul unui exces de fraze parazitare.

Obiectele ironiei sînt, predilect, accesele de intelectualism ale personajelor lansate în lungi tirade filozofarde, la un pahar de vin, în vecinătatea ocrotitoare a nevastelor croșetînd harnic în comode fotolii de trestie: „Omul este singura ființă tragică de pe fața pămîntului. Nu ți se pare și ție că viața-i doar o glumă a morții celei atotputernice, un vis de o clipă și o înclăștare cumplită, zadarnică și goală?” Ridicolul se întemeiază pe necoordonanța frapantă dintre situația reală și interpretarea dată de eroi. Faptul că domnul Mirmidon nu-și găsește papucii devine un caz ce-i tulbură încrederea în afecțiunea soției, punînd la îndoială iubirea în genere: „Dar dragostea nu-i decât o plăsmuire deșănțată... Cine crede în dragoste este nebun, este smintit, este zănatic, este bîcșnic, este și prost... Eu știu așa: întodeauna îmi las papucii de odată sub noptieră. Gine i-a luat de sub noptieră?”

Ceea ce face partea cea mai reușită de cântii sînt situațiile aberante provocate de clișeele de gîndire, absurdul fiind urmărit cu vervă. Un șoricel aruncat peste gard de un vecin iscă un adevărat război rece, teroarea dezlănțuind ciudata metamorfozare a combatanților: „Mi-am schimbat mersul, cu scopul să nu fiu ușor recunoscut. Piciorul stîng îl port ca și cum ar fi dezarticulat în regiunea genunchiului. Umărul stîng îl țin mai ridicat. Merg cu pălăria trasă pe ochi. Ies din casă și revin acasă la ore diferite. Mi-am modificat vocea. Nu mai semăn cu mine însumi”.

Se poate spune că Mircea Palaghiu face glume cu toată seriozitatea, fără să cadă în extrema umorului prea facil. Cele mai comune rămîn întâmplările vînătoarești, intrate într-un fel de folclor al genului, de care sîntem învățați să ridem de cînd e gluma glumă. Uneori însă tonul nu lasă să se întrevadă ironia din subtext, astfel că se strecoară o umbră de îndoială la gîndul că umorul său ar putea fi involuntar

MARIUS STOICESCU :

Gonind după mustangii

Eroul lui Marius Stoicescu se teme de sifoane. Bunica eroului obișnuiește să stea pe un scaun între masă și oglinda dulapului. Tatăl eroului cultivă usturoi și ceapă în spatele casei. Iubita eroului nu vine la întîlnire. Practic, orice poate fi povestit, vrea să demonstreze volumul **Gonind după mustangii**, obligîndu-ne însă la constatarea comună că rezolvarea problemei depinde totuși de utilizarea mijloacelor artei. Același material faptic poate sta la baza unui pretext divers de rubrică de ziar, dar și la temelia operelor literare. Iar dacă n-ar exista chestiunea lui cum se face narațiunea, depozitarul oricăror întâmplări ar realiza proză pe negîndite. Copleșit de succesiunea rapidă a evenimentelor („Totul mi se trage de la o singură chestie: că trăiesc într-o lume a evenimentelor”) și dorînd să ne informeze despre ele, autorul își îngăduie licența de a nu prea avea talent, punînd imprudent semnul egal între experiența de viață și realitatea de ordin artistic. Și atunci explozia sifoanelor, cultivarea roșiilor, eșecurile sentimentale, nu au loc pentru cititor neimplicîndu-l, iar în această carte cu titlul frumos nu se întîmplă nimic, deși Marius Stoicescu etalează — osteneală zadarnică — fapte.

Un amestec de atitudini se desprinde din **Goana după mustangii**: M. S. e atras de explicitarea „filosofiei de viață” cu gravitate morală sau, dimpotrivă, de limbajul „scandalos” argotic; are nevoie deopotrivă de declarații sentimentale retorice dar știe să facă și economie de comentarii, revencîndu-se de-al „durilor”: „Cine vrea să mă cunoască, să-mi privească bascheții. Și să mi-i fure, cine vrea să mă dea gata”. Om pașnic și sănătos, uzitează uneori de trucul la modă al obsesiei. Ceea ce șochează însă cu adevărat e motivarea dialogului:

„Și fiindcă simțeam cum prin pantaloni mi se strecoară umezeala din iarbă, am zis:

— Ai văzut, Mac, ce mobilă aduc ăia?”

Morala ar fi că moale istorii, mai mult sau mai puțin terne, aflate în afara unei structuri poetice organizate, nu pot avea ca destinație decît, cel mult, albumul familiei.

Magda URSACHE

Prin romanul roman al lui Gheorghe Schwartz, Martorul Editura Facla, Timișoara, 1972, 375 p.), ca și Patima lui Mircea

Micu, este o surpriză, consacră un prozator de excepție, căci tînărul scriitor nu pare a fi nicidecum un începător care încearcă să facă cu orice preț literatură, apelînd la teme și clișee epice arhicunoscute. Romanul este scris cu o matură știință a compoziției; analiza psihologică e asumată ideilor; personajele au o identitate precisă, există, evoluează în funcție de condițiile morale și sociale; conflictul și climatul social este reconstituit cu exactitate. Doctorul Poolo (nume aproape imposibil de pronunțat și de reținut!) trăiește, ca și doctorul Ovidiu Minda din Ingerul de gips al lui Nicolae Breban dar într-un alt timp istoric, o dramă a opțiunii, o adolescență intreruptă și mereu reluată și conținută din perspectiva unei activități profesionale febrile și a timpului istoric trăit. Doctorul lui Gheorghe Schwartz este un tînăr savant psihiatru care lucrează pînă la sacrificiu la un studiu despre comportamentul omului în societate, studiu care, prin concluziile inedite, spera să răstoarne toate ipotezele științei. Tînărul doctor „...dorea o psihologie care să explice de ce face cineva ceva și nu altceva, de ce face un lucru acum și nu altădată” (p. 20). Ideile din lucrarea mult așteptată trezesc în mediul confrărilor panică, invdie, ură; fiecare cuvînt al doctorului este notat, fiecare frază privind un diagnostic sau altul e supusă analizei, verificării. Progresele științifice ale doctorului, descoperirile sale, celebritatea pe care și-o câștigă în spital, mișcorează, iar unele îl anulează reputațiile crescute pe false vocații. Doctorul Poolo devine în spital prin curajul profesional, prin noile sale metode științifice, un „caz”: „Noului medic însă nu-i făcea plăcere să se destăinuie în legătură cu preocupările sale, și trebuiră să treacă luni pînă ce, mai mult prin discuții ocazionale cu ceilalți medici, dar citeodată și cu personalul, Poolo scăpă observații care terminară — totuși — prin a intriga pe toată lumea. În primul rînd, surprindea la acest doctor tînăr, liniștit, de o conștiințiozitate exemplară, fermitatea prin care-și dezavua propria meserie. Obișnuia să formuleze cele mai vehemente critici la adresa nu a metodelor izolate, ci privitoare la întregul sistem. Metodele consacrate, pe care de altfel și el le folosea, n-aveau în gura sa decît un efect cu totul și cu totul aleator. Fîn diagnostician, se ferea să dea ced mai vagă prognoză celui mai clasic caz pe care-l întîlnia.

La început doctorul Stachel nu prea lua în seamă aceste ieșiri la un medic, altfel foarte corect în îndatoririle sale, punîndu-le în seama tinerului inconștient de a nega lucrurile consacrate. Dar încetul cu încetul descoperi că acest tînăr încearcă să pună ceva în locul celor pe care le neagă, și că, mai mult chiar, își irosește aproape tot timpul acestui scop. Doctorul Stachel nu prea era în clar nici acum cu ideile tînărului său confrate dar flerul și probitatea sa îl făceau să-l încurajeze pe „răzvrătît”. Foarte ocupat cu problemele, doctorul Stachel nu mai găsi răgazul să afle mai mult despre ceea ce se petrecea în mintea lui Poolo, iar proiectele — destul de evazive, de altfel, din partea acestuia pentru o discuție mai amănunțită se amînau mereu de aproape doi ani, de cînd lucrau împreună” (p. 10—11).

Doctorii Șerban, Stachel, Suditu încearcă să-și îndepărteze rivalul prin cele mai incalificabile metode. Gheorghe Schwartz analizează cu o mare pătrundere psihologia clanului format din doctorii ratați, incapabili de a descoperi și susține idei noi în profesiunea lor, dar extrem de agresivi, de empirici, de duplicitari, de „inițiați” cînd e vorba de a sabota minimaliza și de a bara drumurile tînărului savant. Clanul are un sistem de legi originale: inițividează, respinge orice inițiativă care ar depăși concepția lor științifică perimată. Doctorul lui Gheorghe Schwartz rămîne însă, cu toate mizeriile care i se fac, cu toate abuzurile și cu toate „poveșele” date, un lucid, un neînvinș. El privește totul cu superioritate deși lumea îl crede un „naiv”, un visător incurabil rătăcit în știință: a voința lui de a crea e

romane de azi

PROCESUL CONȘTIINȚEI

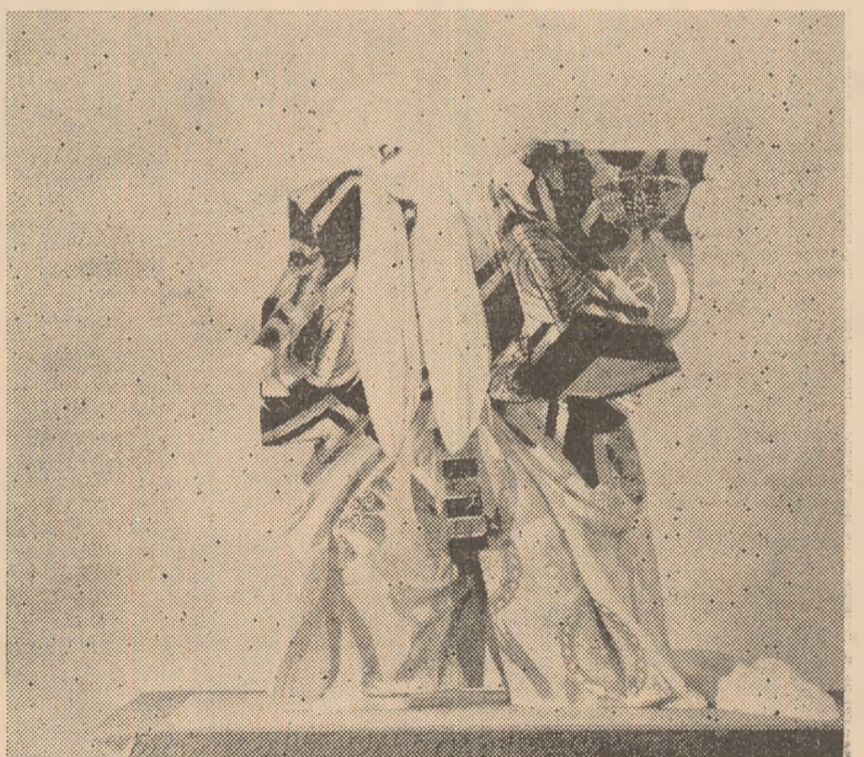
Zaharia SÂNGEORZAN

mai puternică decît conformismul și lena intelectuală a celorlalți.

Personajul lui Gheorghe Schwartz trece printr-o puternică criză de conștiință care îi va schimba radical modul de a gîndi și a acționa. După arestarea lui Marius Gruia, doctorul iese din starea lui de „oblomovism” avînd revelația raportului dintre o lume care nu vegetează „ci luptă (grevele muncitorești la care participă, coșmarul de dinaintea declanșării celui de al doilea război mondial) și una în declin care își apără prin violență sistemul pentru a nu se prăbuși. Doctorul trăiește condiția de martor: prietenului său Marius Gruia i s-a înscenat un proces politic care se transformă, din lipsă de probe, într-un proces civil, de drept comun, avînd ca principală acuzație un dublu omor. Marius Gruia este condamnat pentru o crimă fără să fie vinovat, căci adevărul asasin e Luiza Săvescu, o martinomana. Condamnarea lui Marius Gruia e, în fond, o condamnare politică. Poziția lui Poolo e a unui martor care vrea să-și dovedească lui însuși în lumii că e sincer, că e drept („Tu vei reprezenta la proces martorul onorabil”). El încearcă, după semnificarea principiilor, să-și explice mecanismul judiciar al unui proces înscenat, să-și explice nevinovăția unui om care nu se poate apăra. Procesul lui Marius Gruia schimbă și destinul doctorului Poolo. Trăind aproape exclusiv în lumea ideilor, abandonînd totul pentru realizarea senzațională a sale lucrări, doctorului îi era refuzată adevărata existență socială, dramele lumii dinafară. Cînd procesul lui Gruia îl pune în legătură directă cu societatea, cu adevărurile și farsele ei, tînărul savant renunță la „fișele” sale medicale și întocmește fișele sociale, morale, ideologice și politice ale vieții din oraș. Conștiința îi interzice „vînătoarea”: „Procesul Gruia i-a deschis lui „Poolo nu numai imaginea unei tragedii personale și a unei eventuale amenințări — pentru că Martin a-venea perfectă dreptate cînd spunea că toată lumea are un bilefel în

pălăria cu care cițiva funcționari se distrează să-și „facă datoria” — a început să-și imagineze un lucru chiar mai groaznic decît drama citorva oameni, a familiilor lor, decît amenințarea care în anul aceea plana asupra altor oameni, a înțeles ce înseamnă că societatea din care făcea parte s-a împărțit în vînat și vînători, că prea mulți oameni nu își dădeau seama de situația aceasta de vînat în care se aflau, că mulți se plimbeau prin fața puștilor îndreptate spre ei, rămîind orbi la ceea ce credeau că nu-i poate atinge. Au zise vag despre lagăre, rezervații, pogromuri, citise și el ca atîția alții „Amintiri din casa morților” și imaginase că dacă există într-adevăr asemenea locuri acolo se află izolați doar asasinii gata oricînd să ucidă. Trebuia ca acest flagel să se apropie mai mult de el ca să înceapă să gîndească, să-l întuiască la fel ca pe oricare dintre marile probleme ale omenirii: viața, dragostea, războiul, moartea. Ajuns pînă la acest punct al înțelegerii „omul și medicul din el simțea că nu are dreptul să stea la o parte, că trebuia să împiedice vînătoarea care se înțepia mereu; dar modul empiric în care se apropia de această problemă îl împiedica să observe că sclavagismul nu s-a putut curma decît odată cu orînduirea care l-a creat, că a trebuit să fie neutralizată clasa care a dat naștere închiiziției, pentru ca rugurii să poată dispărea. Poolo încerca să îndrepte justiția anilor lui, fără a privi îndărătul acestei justiții” (p. 250).

Procesul lui Marius Gruia, este, indirect, marele proces de conștiință al doctorului: e redescoperirea de sine, este evadarea din clan, este sfidarea lui. Dintr-un „naiv”, personajul devine un lucid, un acuzator, un om de acțiune. Metamorfozele doctorului Poolo sînt metamorfozele unui autentic martor la un proces al istoriei care-și justifică și își apără valorile umane amenințate, implîcîndu-l și pe el în dialectica fenomenului. Doctorul lui Gheorghe Schwartz este un personaj memorabil, iar romanul este o compoziție epică care va rămîne.

HIRASUSHI DENCHU:

„Dans Kabuk”

LITERATURA PENTRU COPII

CONSTANȚA BUZEA:

„Toate cărțile pentru copii au fost deja scrise“

Sunt destul de des timorată de ideea că pe undeva, cineva a greșit față de copilăria mea, și că nu sunt singura în această situație. Dacă n-ai un părinte răbdător, cel puțin un părinte răbdător, înțelept adică și echilibrat, convins de rostul lui pe lume, tu, COPILUL, ai toate, dar absolut toate șansele să te maturizezi brusc, și să privești lumea celor mari cu ochi judecătorești, ochi prea puri ca să nu încapă în ei întreaga, profundă jale a nerăbdării, a ratării celor ce ți-au dat viață, la rîndul lor și ei nevinovați de spectacolul pe care-l dau.

De undeva, de departe, din viitor, (zie viitor pentru că, încercînd să scriu aceste rînduri mă revedeam copil, copilul de acum un sfert de veac) aud glasul subțiratic al băiatului meu. Vine la mine, în goană, sufocat de o plăcere pe care și-a procurat-o singur și pe care nu pridi-dește să mi-o împărtășească. Vine, și simt că nu e sigur că mă va face să-l înțeleg, repede. A găsit printre frunzele din grădina patru pene de turturică. Două din ele, aflui, le-a ars el, încet, pe marginea rugului de frunze uscate, și nu i-a plăcut cum s-au zgîrcit scrumindu-se. Celelalte două, care i-au mai rămas, și le-a înfipit în ochiurile bluzei și-n păr. Acest dichis, și l-a făcut fără oglindă. Impodobirea lui nu se poate să nu fi fost făcută decît cu gîndul la vreo poză din cartea cu povestiri despre indienii.

Vreau să vă mărturisesc un lucru. Sufletul meu este foarte bătrîn, dar nu în sensul rîu al cuvîntului. Am 32 de ani, dar, dacă m-aș deghiza punîndu-mi perucă albă, basma adîncă și ochelari, dacă aș lua în mînă un toiag și mi-aș scoarzi puțin glasul, aș fi o bunică teribilă, cred, și m-aș înconjura de copii și le-aș spune povești. Credeți însă că eu știu vreo poveste într-adevăr? Totuși, dacă n-aș avea de făcut pe lume decît să le spun copiilor povești și poezii, asta ar fi treaba care mi-ar place cel mai mult, treaba care mi-ar da sănătate și liniște. Cum aș rezolva timorarea, ideea că nu știu povești? Nu cred că sunt singura care am descoperit comoara dialogului cu copiii care vin să-ți vorbească. Mie nu mi-a spus nimeni povești cu tot dinadinsul, cînd am fost copil. Am citit singură, cu mare întîrziere, și o fac și astăzi, cărțile maeștrilor povestitori. Și am crezut că, așa cum am stat, și mai, stau, eu, cuminte, de vorbă cu aceste tomuri pline de bunătatea și înțelepciunea celor ce le-au scris, vor sta, la rîndul lor, copiii mei, să le asculte, citite, la timp, de mine. Cînd le CITEȘTI cărți, copiii adorm. Și cît sunt de fericiți osteniții părinți cînd ajungînd cu lectura la mijlocul basmului, își văd, seara, copiii adormînd, brusc întorcîndu-se cu fața la perete. M-am întristat și eu, deși privelește pe care ți-o oferă dulceața somnului de copil este liniștitoare pentru propriii tăi nervi. M-am intristat că nu-i pot ține treji pînă la capăt, pe copii, citindu-le cărți dintre cele mai frumoase. Am încercat altfel. Am încercat să le revovestesc, cu cuvintele mele, ca și cum ceea ce le spuneam, inventam eu, atunci, pe loc. Și așa am căzut în extrema cealaltă. Copiii nu mai adormeau nici după a patra poveste revovestită. Nu vă spun, cred, nici o nou-tate. Copiii sînt copii, și dragostea lor, de care avem nevoie ca de o justificare față de viață, nu le-o putem pretinde, ci trebuie să le-o cucerim. Și ce am cucerit ieri nu mai e valabil pentru azi. Nu ne putem culca niciodată pe nici un fel de lauri. NICIODATĂ. În fiecare zi trebuie să fii altfel, deși constant, în funcție de ceea ce ești dator să simți că firea copilului tău pretinde, poate, do-rește, imploră. Și avem atît de puțin timp pentru copii!

Și acum, sîrînd de la una la alta, o soluție practică ar fi aceasta: fiecare revistă ar trebui să inventeze, sau să rezerve un spațiu, o pagină, pentru copii. Ar fi o treabă fără nici un fel de risc. Ar trebui să se încerce. Acum cîtva timp, revista **Lucașăru** îndrăznise să închine un număr întreg literaturii pentru, sau, mai bine zis, DE copii. Mici istorioare, desene de copii. Un număr

(continuare în pag. 13)

ALEXANDRU MITRU:

„Am încercat să le răspund tinerilor“

1. Intr-o carte pentru copii, ca și într-una pentru maturi, trebuie să ai, în primul rînd ceva de spus, ceva care pe de-o parte să-l intereseze pe cititor și, pe de alta, să-i placă, frumosul și adevărul aparîndu-i în formele cele mai potrivite ale puterii sale de sesizare. Ori puterile de sesizare, se înțelege de la sine, nu sînt aceleași la diferite vîrste, după cum nu sînt integral aceleași nici la indivizii de aceeași vîrstă. O carte care te-a captivat în copilărie, dacă este bună, te poate pasiona și la maturitate, desigur cînd reușești să-i descoperi noi laturi de atracție, noi sensuri, noi unghiuri de perspectivă etc. Nu însă orice carte care te încîntă la maturitate ți-ar fi plăcut în copilărie. Este cazul acelor cărți izbutite în fond, dar care depășesc prin structura lor puterea de percepere a copiilor.

Contrariu anumitor păreri, din păcate destul de generalizate, a scrie pentru copii nu este deloc ușor. Ce-i determină atunci pe unii scriitori să caute drumul acesta spinos? Anatole France susținea că a scrie pentru copii este o chestiune de pură vocație. Selma Lagerlof era de acord cu vocația, dar dictată de dragostea față de tinerii cititori. Ii iubesti, scrii pentru ei cu succes. Nu, întreprinderea este ratată din capul locului. Crean-gă credea, se pare, inițial, mai mult în vocația lui de dascăl decît în aceea de

1) Este recunoscut faptul că literatura pentru copii prezintă numeroase dificultăți. Ce anume v-a determinat, totuși, să scrieți pentru cei mici?

2) Atît copilul cît și tînărul sînt cititori exigenți, părerea lor despre carte dovedindu-se, nu o dată, imprevedibilă. Cum vedeți dv. stabilirea unui permanent echilibru între concepția de viață a copiilor, a tinerilor și cea a creatorului de literatură, precizarea unei viziuni estetice comune?

3) În general, în procesele instructiv-educative se pune un deosebit accent pe specificul vîrstei. În ce raport situați dv. multidiscutatul „specific al vîrstei“ față de cerințele adevăratei literaturi?

4) Literatura pentru copii și tineret primește treptat destinul Cenușăresei din finalul fericit al basmului. Însă critica literară remarcă, sporadic doar, cărțile de succes destinate celor mici. Ce părere aveți în legătură cu această carență a criticii noastre?

Anchetă realizată de Virginia BURDUJA

scriitor. Și, cu toate că aceasta din urmă era dominantă, o subordona adesea țelurilor educative. Povestirile sale, înainte de a fi scrise, trebuiau să fi fost orale. Ii plăcea, evident cu anumite excepții, să-și dezvăluie gîndurile prin narațiuni orale, pline de tîlcuri și, oricît s-ar demonstra contrariul, cu efecte moralizatoare. Atîta că, fiind, înăscut, un artist de geniu, stimulat, a realizat în scris o inegalabilă operă cu accepție la toate categoriile de cititori.

Nu este locul să intrăm în detalii. Păreri, uneori contradictorii, au emis pe tema aceasta aproape toți scriitorii care au abordat literatura pentru copii. Personal, pentru că s-a pus această întrebare, n-am fost preocupat la început decît de probleme folclorice, dar fiind în același timp profesor de literatură, am încercat să fac cunoscute elevilor unele producții populare, de pe urma cărora se puteau trage interesante concluzii. Reacțiile tinerilor în fața primelor mele însemnări de acest fel au fost dintre cele mai diverse. În minte li se născuseră zeci de întrebări strîns corelate cu împrejurările cele mai concrete ale vieții lor, adesea de o gravitate și o profunzime neașteptate. Am analizat, la solicitarea unor foruri școlare, într-o lucrare de psihologie, aceste reacții. Numai că analiza a avut darul să-mi deschidă ochii asupra multor resorturi sufletești și frămîntări ale celor tineri, de care, mai înainte, nu-mi dădusem cu elaritate seama.

Prin tot ceea ce am scris ulterior, chiar cînd a fost vorba de cărți ca „Legendele Olimpului“, „Marile legende ale lumii“ etc., n-am făcut altceva decît am încercat să le răspund tinerilor, prin felul cum am interpretat străvechile legende, la unele din fundamentalele lor întrebări despre viață.

(continuare în pag. 13)

OCTAV PANCU-IAȘI:

„Știu cite ceva despre homo ludens“

1) Nu, nu cred că literatura pentru copii prezintă numeroase dificultăți, dacă scriitorul tentat să abordeze acest gen literar are ceea ce numesc eu deschidere, alții îi spun chemare (n-are importanță cum, fiindcă tot cuvîntul vocație ne vine pe limbă) pentru așa ceva. Cei care se chinuiesc să scrie pentru copii n-au decît să stea în banca lor, adică să continue să se adreseze maturilor. Obligația socială și morală a scriitorului este să creeze — nu să creeze într-un domeniu care nu-l atrage. Pe mine m-a atras încă din adolescență literatura pentru copii, dar abia acum îmi dau seama și de ce. Din cauză că am rămas copil. E de prisos să mai adaug că nu mă copilăresc făcînd această afirmație. S-ar putea să reprezint un caz patologic, puțin îmi pasă, mă simt foarte bine așa, prost crescut, recte rămas copil, la jucăriile mele, la hulubii și la zmele mele. Nu mă folosesc de amintiri de pe cînd eram de-o șchioapă, n-am nevoie de așa ceva de vreme ce mă comport ca orice puști de azi. Singura deosebire dintre mine și un puști de azi este că eu mai știu cite ceva despre homo ludens, iar ceea ce știu eu, el va afla, din nefericire, prea tîrziu, mult prea tîrziu. Ba, ca să nu mint, ar mai fi o deosebire: aceea că el abia așteaptă să devină matur, iar eu mă rog lui Dumnezeu să mă țină așa.

ADRIAN MUNȚIU:

„Devenind copil în sinceritate“

1. Există scriitori pentru copii, născuți odată cu prima filă. Ei scriu nu-mai pentru cei mici probabil pentru că au harul de a fi puri pînă la senectute. Există scriitori ratați, refugiați cu gînduri mai puțin omeste în ogrorul literar minor — adjectival se referă la vîrstă — nutrînd trista speranță a unei foarte ușoare realizări, dar semănînd în urmă mai mult lumi vetuste și idei minate de reumatism. Și mai există autori neprofilați în vreun domeniu anume, sensibilități deschise, veșnic seduse de inefabilul altei chemări, care descind cu sinceritate și în literatura pentru copii. Dacă, în cazul primelor două, motivele determinatoare se deduc, a treia, în care într-un fel mă situez și eu, pune dificultăți de explicație mai evidente. Poate e un joc, dar eu nu scriu în joc, poate e o glumă, dar eu nu scriu în glumă, chinul începe de la prima foaie. Satisfacția este aceea de a încerca să deschizi niște ochi ingenui spre tainele ce înconjoară lucrurile. Intîiul meu volum de versuri tipărit l-am intitulat „Vîrsta cunoașterii“. Această foame de cunoaștere o simt, în primul rînd, în ochii mieilor cititori. Lumea cărților invite pentru ei este deschisă mai tranșant, mai limpede unei asemenea chemări. Am rămas deci fidel cărții mele dintîi și din cînd în cînd o retrăiesc în povestirile pentru copii.

2. O viziune estetică unică, o viziune comună a creatorilor și a celor mai tineri cititori sună frumos. Cum se ajunge aici? Devenind copil în sinceritate, în trăirea emoțională a evenimentelor, dar rămînd mator în transcrierea lor, în înțelegerea lor de semnificații. A privi lumea prin ochii celor mici a fost visul dintotdeauna al marilor creatori, totul este să o gîndești mai profund.

3. Nu există un specific al vîrstei în literatură. Există doar idei specifice, lucruri care pot sau nu pot fi interpretate la o anumită vîrstă. Însă arta — și scri-sul chiar și pentru cei mici a fost catalogat tot artă — nu poate fi specifică unui anume număr de ani, cum ar fi de pildă rochia genului frumos. Specifice ar fi cel mult ideile vehiculate, tema, deși ideile de dragoste și eroism, dreptate, hărnicie și adevăr străbat de două mii de ani toate literaturile, indiferent de vîrsta cititorilor și de nații. Deci, raportul dintre multidiscutatul „specific al vîrstei“ și cerințele adevăratei literaturi ar fi unul singur: literatura bună este pentru orice vîrstă, cea slabă pentru nici una. Abordarea scrisului sub biciul amenințător al unor anumite bariere de gîndire stă la baza numeroaselor volume exagerat didactice sau versificate, repudiate pe bună dreptate de cititori. Necesitatea se dovedește inversă realității.

4. În ceea ce privește raportul dintre critica literară și destinul cărților pentru copii, lucrurile se schimbă. Din păcate aici realitatea este inversă necesității. Aș fi tentat să spun că este tot un raport unic, autorii scriu, criticii tac, n-aude, n-avea și cărțile se nasc, trăiesc sau mor după puteri, totul într-un adevărat pact al neamestecului și al ignorării. Numai că lucrurile nu pot fi așa. Sînt, dar nu pot să fie. Pentru că cititorii încep de aici. Intîiile deprinderi se formează nu cu „Pădurea spin-zuraților“, ci cu „Prislea cel voinic“, nu cu „Patul lui Procust“, ci cu „Nică fără frică“. Estimarea primelor în dauna celor din urmă înscamnă, în definitiv, înmormîntarea multor cititori posibili, îndepărtarea lor, prin lipsă de îndrumare, tocmai de cărțile pe care ne-am obișnuit să le considerăm la temelile unei literaturi. Ignorarea bunelor volume este un semn de lenie care bîntuie de mult prin sertarele cu idei ale unor critici, dar cum lenia este o boală vindecabilă, de ce să nu sperăm...

(continuare în pag. 13)

Teatrul Național „Vasile Alecsandri”

„ISTORIA IEROGLIFICĂ”

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” și-a deschis stagiunea, în acest an, într-un context cultural special, marcat de sărbătorirea tricentenarului nașterii lui Dimitrie Cantemir. Premiera inaugurală însăși s-a înscris ca unul din principalele puncte ale „ordinii de zi” a acestei sărbători. Ea aducea în atenția lumii teatrale și a spectatorilor o surpriză de proporții — dramatizarea, convertirea în spectacol teatral a uneia din principalele opere ale prințului-luminat, „Istoria ieroglifică”, lucrare epică pe cît de rară și frumoasă — adevărată perlă a literaturii noastre vechi — pe atît de greu de ridicat pe scenă, nu numai din cauza „travestiului observației asupra oamenilor în figurația zoologică” (G. Călinescu), cît datorită complicației aventurilor vieții politice a vremii la care autorul se referă și în care voluptuos se implică, apoi datorită structurii dificile a cărții și specificității limbajului. Era greu, dar nu imposibil, deci, de valorificat acest material pentru scenă, material care oferea generos nenumărate atracții pentru omul de teatru, atracții între care fantezia debordantă, imaginația mereu surprinzătoare, aciditatea pamfletului politic și social, ironia amară, satiră ascuțită, portretistica grotescă sînt tot atitea solide puncte de sprijin pentru spectacol. Cei doi autori ai dramatizării — Cătălina Buzoianu și Mircea Filip — au avut, pe lângă atitudinea necesarmente respectuoasă față de scriitor și operă, abilitatea dramatică de a folosi materialul bogat al cărții, de a alege din vastitatea acestuia ceea ce răspundea exact specificului spectacolului teatral, astfel ca acesta să apară nu numai fidel operei de la care pleacă, dar și foarte accesibil spectatorului de azi. Mai înlii trebuia făcută o breșă în travestiul însuși, astfel ca să se vadă ce sau cine se ascunde dincolo de el. Cheile sînt folosite de la început și spectatorul e invitat să privească sub măști. Insuși Cantemir — în dublă postură, ca personaj implicat în conflict pe de o parte, și comentator pe de alta — prezintă eroii poveștii cu ambele lor identități: cea de fabulă și cea reală, cu care au existat în istorie. Tot el face o sumară „punere în situație”, explică pricina întregii confruntări dintre boierii munteni și moldoveni. Taberele sînt împărțite judicios, ca principali termeni ai conflictului. Portretistica are în acest spectacol regizat de Cătălina Buzoianu — în decorurile și costumele semnate de Mihai Mădescu — două aspecte, unul colectiv și altul individual. Grupurile sînt ingenios construite, pe trăsături de caracter comune; pe de o parte păsările de pradă — boierii munteni: „carele într-o zi sînge de nu vor vărsa și moartea nevinovatăului de nu vor gusta, a doua zi pieirea sa fără greș o știu”; pe de altă parte dobitoacele, fiarele — boierii moldoveni: „care de vărsarea singelui nevinovat se bucura și viața hireșă (proprie) în moartea streină le stăruiește”; în sfîrșit, mai timid, cu toc mai modest în conflict, apare un al treilea grup, cel al albinelor, al țărănilor care schitează nesupunerea și chiar răzvrătirea pe care Cantemir o justifică astfel: „unde pravila în silă și în tărle, iară nu în bună socoteală și dreptate se sprijină, acolo nici o ascultare a supușilor trebuitoare nu este”.

Acestea sînt liniile mari ale conflictului, precis trasate de regie, astfel încît sînt înlăterate toate temerile ce s-au exprimat înainte de premieră în legătură cu posibilitatea receptării ideilor operei cantemiriene.

Dar vorbeam mai sus de o portretistică individuală. Ei bine, aceasta este atît de diversă, atît de bogată în nuanțe și de sugestivă încît liniile mari încadrează un univers viu colorat, cu o pastă densă, un univers populat de jivine zburătoare, tîrtoare, urlătoare, croncănitoare, lingușitoare, lacome, insetate, vindute etc. peste care domnește puterea aurului. E o lume a sfîșierilor reciproce după principiul „care-i mai tare”. Tablourile sînt foarte ingenios gândite regizoral, mișcarea străduindu-se a fi conținută, dictată de nevoia evoluției sau înclăștării personajelor, urmărind totodată efectul plastic cel mai sugestiv. Costumele, folosind elemente capabile să particularizeze caracterele, să le semimascheze și să le fixeze locul în acest „bilci al deșărtăciunilor”, trebuie socotită ca una din reușitele cele mai alese ale spectacolului. Mihai Mădescu se dovedește încă o dată inspirat și într-o temeinică consonanță de gândire cu regizarea Cătălina Buzoianu. În ce o privește pe aceasta, acum mai mult ca oricînd i-am căutat o apro-

piere de maniera felliniană a montării, vizibilă nu numai în aplecarea spre grotesc, ci și în imbinarea acestuia cu o anume opulență a culorii, a costumației, a figurației etc. Spectacolul ei lasă impresia că e un circ imens în care menajeriile au fost uitate deschise și animalele de tot felul au invadat arena centrală. Peste toate plutește, totuși, o voce a rațiunii, a lucidității, o voce plină de ironie și de amărăciune: Cantemir însuși, înconjurat de o lumină curată și de liniște, apare din cînd în cînd parcă pentru a stabili echilibrul universului. Spectacolul este astfel un joc de viltori și de liniștiri, întocmai cum lumea însăși este.

Aproape tot colectivul teatrului este angajat în acest spectacol, de aceea ne va fi foarte greu să subliniem, altfel decît în treacăt, contribuția fiecăruia: vom face mențiuni speciale doar asupra citorva roluri ce se ridică deasupra nivelului în general bun. Astfel, Teofil Vălcu în rolul Corbului izbuteste să concentreze toată mișcarea în jurul său și să domine scena nu atît prin îndeobște recunoscutele-i calități fizice și vocale (de care critica se poticnește prea adesea în drumul ei spre analiza rolurilor acestui actor), cît prin virtuți conținute, ca putere de interiorizare, știință a gestului și a relației, capacitate de a domina prin intuirea valențelor dramatice ale fiecărei scene și acordul perfect al personajului său cu acestea etc. În plus, actorul e într-o permanentă stare de creație. El nu se socotește ieșit din „cadru” nici atunci cînd accentul principal al acțiunii, al tabloului, cade în altă parte, cît joacă în continuare respectînd, firește, proporția logică a fiecărui moment scenic. Exact la fel își conține rolurile și Dionisie Vitcu, celălalt excelent actor din acest spectacol, asupra căruia nu se poate să nu ne oprim. Cameleonul interpretat de el este conceput într-o manieră pe cît de personală, pe atît de general-valabilă; actorul iscodește toate ungherele caracterului personajului cu o minuțiozitate, o putere și un har rarism de a plasticiza expresia, de a comunica datele cele mai subtile ale unui personaj plin de alunecături și ascunzături periculoase. Actorul își „distruge” personajul dezvăluindu-l, luminîndu-i toate ungherele întunecate, îl demontează rotită cu rotită pentru a-l recompuce în fiecare moment. Artistul emerit Ștefan Dănculescu (Vulpea), Valeriu Burlacu (Struțocămila), Adrian Tuca (Șacalul) au, de asemenea, contribuții remarcabile la întregirea peisajului atît de divers al caracterelor, personajele intruchipate de ei distingîndu-se prin precizia liniilor caracterologice, prin plasticitatea mișcării și finețea integrării în ansamblu. Aici trebuie imediat adăugați Sergiu Tudose (Șoimul), Virgil Raiciu (Bitlanul), Liana Mărgineanu (Nevăstuica), Virgil Costin (Maimuța), Saul Taișler (Vidra), Papil Panduru (Lupul), G. Macovei (Castorul), Petru Ciubotaru (Ciocara), Puiu Vasiliu (Liliacul) și lista poate continua, adăugînd la fiecare o notă mai mare sau mai mică, notă care în acest spectacol oarecum special trebuie însă acordată în colectiv. Din grupul animalelor domestice și al albinelor reținem pe Silvia Popa, Virginia Raiciu, Gelu Zaharia, Valea Marinușcu ș.a.

Am lăsat special la urmă doi actori asupra cărora se cuvine a arunca un reflector aparte, pentru că ei sînt debutanți pe scena Teatrului Național, tineri veniți de pe băncile IATC-ului. Primul, Geo Coștîniu, a primit o investitură mai însemnată decît se aștepta el însuși, poate: rolul lui „imitrie Cantemir, rolul Inorogului, într-un fel rolul principal al spectacolului. Și trebuie s-o spunem fără nici o rezervă că actorul a debutat cu brio, a reușit în scurt timp să se integreze colectivului, să se acorde cu stilul specific al acestuia și să realizeze — cu siguranță, cu aplomb, cu eleganță și acuratețe — un rol frumos pe care și-l poate deja nota în palmaresul său ca un succes de prestigiu. Îl felicităm și-i dorim multe asemenea realizări.

Cel de-al doilea debutant — Mircea Florin — a avut o partitură mai redusă (Crocodilul), dar s-a arătat și el sigur pe mijloacele sale, netimorat, făcîndu-ne deci promisiuni pentru viitor.

Muzica lui Vasile Spătărelu a contribuit inspirat la întregirea atmosferei, la trimiterea în epocă, marcînd totodată o atitudine din unghi contemporan față de înclăștările din scenă.

Stefan OPREA

expoziții

5 pictori suceveni în capitală

Un grup de cinci pictori suceveni a expus recent în incomoda sală „Amfora” din București. Dimitrie Loghin, Dumitru Rusu, Veronica Gridinoc, Mircea Hrișcă și Ion Carp-Fluierici au coborît în apropierea splaiului Dîmboviței privești din obcine, ceramică de Marginea săgeată de lumină generoasă, scene de tîrg și — bine înțeles — istorie, iar indiferența sală de la demisol s-a înșeninat ca într-o sărbătoare a culorilor. Deși e vorba de artiști înșiruiți pe firul de beteală al lui Cronos într-o curgere de aproape patru decenii, expoziția și-a datorat unitatea spațiului spiritual pe care lucrările îl reflectă plenar și efortului colectiv vizibil de primenire către modern a mijloacelor de expresie.

Chiar un produs specific al școlii ieșene de pictură din perioada Șt. Dimitrescu-Tonitza cum e Dimitrie Loghin, deci un peisagist prin excelență liric, descins oarecum din tradiția Băeșu-Briese-Verona, deși nu-și disimulează preferința pentru vibrarea sonatină a culorii voit diafane, reușește să redea atmosfera de tensiune a peisajului datorită luminii care generează un dramatism declarat și patosului cu care pictorul iubește vegetația. Vatră de viață străveche, pierdută în nesfîrșitul ondulat al culmilor, Suceava capătă o strălucire aparte, după cum, văzută din luncă, Cetatea de scaun se integrează organic în cadru.

Cîntăreț al spațiilor ample, cu cer înalt peste siluete grele de copaci, Dimitrie Loghin conferă spațiului o anumită sonoritate, pe care, poate, prezența umană ar diminua-o. Căldura pe care artistul o transmite uleiului ca și culorilor de apă (Sălcii, Peisaj spre cetate) pare respirația celor ce-și recunosc cu emoție locurile dragi.

Obsedat de amploarea viziunii istorice implantată în mediul geografic, Dumitru Rusu se sprijină pe vigoarea liniei sigure spre a construi grafic fie o stemă a spiritualității sucevene (Ctitorie voievodală), fie un portret omniprezent de voievod, pe care trecutul îl urcă spre noi din cîntorii și balade. Acest grafician de finută vizează un monumental inspirat din atît de bogata artă a zonei respective, ceea ce justifică stilizarea de relief a lucrărilor sale.

Veronica Gridinoc apare de astă dată mai eliberată de un cubism degenerat, mimat pentru a rezolva interferarea volumetriei compoziționale și optează pentru epical desfășurat cromatic. Supusă unității de ansamblu, culoarea sa are noblețea livească a meticulozității de prelucrare, salvînd de la banalitate chiar o temă riscantă precum Ana Ipătescu. Se impune o mai strictă ordonare a spațiilor din cadru (Pe șantier, aglomerarea nejustificată o-busind atenția. Altfel, poate rezulta impresia unor variante de șevalet pentru viitoare lucrări murale de proporții).

Acuitate în notația de teren și vervă în dialogul culorilor îl pot caracteriza pe Mircea V. Hrișcă. El ne aduce o potoliță vibrare a pastei, un fel de austeritate dar fără a fi răceală, o economie a mijloacelor ce-l recomandă înamic al pitorescului ostentativ. În felul acesta Țărani la tîrg e o compoziție de frumoasă finută, în tonuri grave, montane, iar peisajele (Obcine, Peisaj) au o solemnitate duminicală. Desenele în tuș — cu valoare documentară de atelier.

Mezinul grupului este Ion Carp-Fluierici care vine după o personală bogată de la Casa de cultură Suceava. De astă dată, artistul surprinde într-o viziune cuceritoare reverberații ce nasc, ca într-un capriciu de caleidoscop, ceramica neagră, hipnotizantă tocmai fiindcă de astă dată negrul e foarte pictural. Laviurile sale (Portret, Studiu) plac prin acuratețea desenului și subtilitatea degradărilor, iar peisajul e tratat cu grijă deosebită pentru atmosferă.

În ansamblu, o expoziție reprezentativă pentru ceea ce înseamnă cenaclul sucevean al U.A.P. în mișcarea plastică națională.

La Galeriile de artă din P. Neamț expune cunoscutul profesor și pictor Gh. Iliescu-Roman. El nu-și desminte nici de astă dată preferința pentru peisajul înfrumusețat de dărnicia anotimpurilor. Somptuozitatea cadrului, surprins în cele mai semnificative vestimente, de la rugurile toamnei pînă la somnoroasa zăpadă, are în Gh. Iliescu un cîntăreț entuziast cu paletă veșnic tînără.

Acest bard al pădurii moldovene dintre dealuri și munți, neobosit drumeț al satelor pierdute în livezi, are în pictura sa ceva din vigoarea, dușoșia și sfîtoșenia lui Sadoveanu. Gh. Iliescu a evoluat sub ochii noștri de la un tradiționalism pitoresc, încărcat, pînă la game subtile de griuri (Iarnă în pădure) și arpegii îndrăznețe de verde (Spre Ceahlău) asemeni unui poet care după tributul plătit unor Alecsandri și Coșbuc, reușește descrierea concentrată în câteva imagini eminesciene de elestar.

Căldura cu care povestește, metaforele găsite în pensel sînt ale unui om al pămîntului. Gh. Iliescu nu se poate detașa de cadru, el este prezent peste tot, pe ulițele de la Ipotești, sub potcoava sură a Cetății Neamțului, printre copacii înfrigurați din parcul Romanului... Și peste tot e la el, acasă.

Aurel LEON

PROMISIUNEA ARTELOR DECORATIVE

Am intrat de multe ori și la diferite ore în sala Dalles, unul dintre cele două spații expoziționale ale Trienalei, unde au fost expuse câteva din cele mai îndrăznețe realizări ale artelor decorative — momentul 1973. De fiecare dată, mișună de lume, un aflax remarcabil al vizitatorilor. Și nu întâmplător! Mutațiile de structură, progresul înregistrat în sfera tehnicilor și mijloacelor de expresie artistică — progres ce devansează sensibilitatea estetică și deprinderile perceptivă ale publicului mediu formate, în general, doar prin frecventarea formelor de artă academice — acest progres este receptat mult mai ușor și mai direct de către straturile largi ale publicului prin intermediul artelor decorative. Ceea ce determină coeficientul lor educativ-modelator cu mult sporit față de cel al celorlalte arte.

Intorcându-ne la Trienală așa precia că principalul merit al acestei manifestări este acela de a ne oferi o idee asupra potențialului creativ din artele decorative, asupra maturității unora dintre „clasicii” diferitelor genuri ca și asupra forțelor noi-toare cele mai tinere, deosebit de înzestrata pleadă de artiști decorativi, a cărei pondere se simte în expoziție. Altfel, nivelul manifest al Trienalei nu-mi pare — din fericire cu destule excepții — acela pe care mi-l imaginam... la cinci ani distanță de prima Trienală.

Mai întâi, o semnalare a punctelor nevralgice ale expunerii care reflectă, fie lipsa unui program ferm al Trienalei, fie criza de spații adecvate expunerii (salut ideea fericită de a proiecta pe fond negru tapiseriile „albe” din sala lungă a Dalles-ului!). Modul de organizare a unei expoziții cu atât de nu-

meroase lucrări nu a permis decât puțin descifrarea unei tematici, n-a facilitat o privire de ansamblu asupra unui sector sau altul (în vederea formulării unor judecăți de valoare juste și a unor prognoze asupra posibilităților de a colabora cu industria și arhitectura), asupra felului cum este valorificat Combinatul fondul plastic. Din criză de spațiu, Trienala a avut uneori aspectul aglomerat al unui târg de mostre, nepermițând diferențierea netă a departamentelor și preocupărilor (trebuie amintit că organizatorii au fost puși „în dificultate” prin nerespectarea promisiunii inițiale de a se rezerva trei galerii Trienalei), sau scoaterea în relief a unor exponate de excepție, lucrările (de diferite calibre estetice) concurându-se neolial printr-o extremă înșesare.

În sfârșit, pentru a încheia cu acest aspect, să recurgem la ironia amar-consolatoare a unui Brecht: „se poate și altfel, dar e bine și-așa!”.

Trecând de hopul acesta al expunerii, trebuie să recunoaștem că Trienala oferă o seamă de demonstrații ale capacității de invenție formală ale artiștilor noștri, ale diversificării creației decorative românești. Este îmbucurător și faptul că o seamă din izbînzile expoziției se datorează nu numai artiștilor din capitală, ci și celor din diferite centre ale țării (dacă menționez pe Ana Lupaș, Ana Tamaș, Maria Monica Vida, Felicia Buligă, Kanesura Ștefan, Asciu Mircea Horia, Fabini, Fekete Arpad, Rodica Svințiu, Crăciun Gheorghe Ștefan, Doru Coadă și e de-ajuns).

Trienala ne permite totodată să observăm că procesul dezvoltării artelor decorative se desfășoară în multiple nuanțe și i-

postaze, traseul fiind parcurs cu o viteză mai mare în tapiserie și ceramică și, în ultima vreme, în sticlă — și mai lent în alte ramuri. În actuala Trienală coeficientul estetic cel mai ridicat pare a-l deține, de astă dată, creația ceramică. Un spirit mai selectiv al jurizării ne-ar fi scutit să asistăm la o proliferare de nivel discutabil a tapiseriei, cu atât mai stridentă în compania citorva realizări excepționale. Spațiul nu ne îngăduie să facem aici „inventarul” artiștilor remarcabili din diferite genuri, ci doar a semnala unele fenomene: în tapiserie, de pildă, descifrăm în „grafism” trăsătura predominantă a momentului actual, iar tehnica primeului este în progres doar în ce privește panourile monumentale; cit privește ceramica, obiectele cu vocație sculpturală devansează de departe ceramica de construcție. Un elan remarcabil particulează tehnica sticlei, în care se disting, alături de nume consacrate, o seamă de tineri plasticieni de talent ce au investit o mare cantitate de muncă întru obținerea unor forme insolite și a unor prețioase efecte de materie. Posibilitățile de exploatare a lemnului ca material pentru decorația interioară și exterioară nu sînt deloc demonstrate. În ce privește metalul, au existat în sala Dalles câteva panouri decorative, mostre de „rivesstimenti murali” (în aluminiu eloxat) ce ar putea fi luate în seamă. Și în zona bijuteriilor în metal există „promisiuni” de împropățare a invenției. De o calitate minimală a fost de astă dată pielea și pictura pe lemn și sticlă.

Dacă — fapt evidențiat de Trienală — creația de unicate se desfășoară, în mare, ascensional, integrarea artelor decorative în spațiul social prin arhitectură și industrie rămîne încă un deziderat. Trebuie să subliniem totuși că în expoziție putem citi „semne” că relația dintre noul mare mecena social — patronajul industrial — și artist se poate dezvolta generos. Rezultatele notabile obținute în proiectarea estetică a unor obiecte de serie în ceramică și sticlă ne îndrituiesc să o sperăm.

Olga BUȘNEAG

la Filarmonica Moldova

ADRIAN SUNSHINE

Cu cât se îmbogățește experiența auditivă, cu atât devii mai circumspect în aprecieri. Este știut că dintr-o serie de interpretări ale uneia și aceleiași compoziții de către un același colectiv, ultima, dacă e foarte reușită, se va impune, justificat „au nu, ca fiind cea mai bună, fapt la urma urmelor greu de demonstrat.

De la Nicolae Boboc la Ion Baci, „Carmina Burana” de Carl Orff a cunoscut pe scena Filarmonicii ieșene execuții entuziaste și care au electrizat publicul. Recenta realizare, sub bagheta dirijorului american Adrian Sunshine pare a se situa pe un plan superior. (De altfel și colectivul simfonic ieșean a evoluat în ultimii ani), cu toate că au existat unele momente, mai ales în intervențiile corale, care s-au aflat sub nivelul exigențelor dirijorului. S-a impus însă în totalitate o interpretare de o deosebită robustețe conceptuală și-n același timp de mare finețe.

Minuțios pînă a se pierde aparent în detalii, acest artist alit de sobru și de sever cu sine și cu ceilalți și atât de antispectaculos și-a gradat cu zgîrcenie pledoaria sonoră urmărind adevărul expresiv și nu efectul facil, astfel încît finalul lucrării arculindu-se asemenea unei armonioase bolți de catedrală în îngemănarea cu începutul a conferit retrospectiv fiecărei articulații structurale locul său specific.

Fără îndoială că nu este un dirijor comod pentru colaboratorii săi. Nu trișează, astfel încît eventualele deficiențe apar neostompe, urcînd paradoxal încrederea în posibilitatea unei resorbții naturale în timp, prin treptată adaptare cerebrală și tehnică. De semenea, sub bagheta sa „delăsarea” nu este posibilă: răspunderea artistică apasă în mod egal pe umerii tuturor participanților, descoperiți în egală măsură prin dezvoltarea tuturor detaliilor arhitectonice, fapt care explică tracul și crisparea ce se mai resimt uneori.

Este captivantă această celebră lucrare a compozitorului german Carl Orff (celebră pînă la a-și înghiți autorul); este în ea o forță cu rădăcini într-o ancestrală vigoare a oamenilor și pămîntului la care visăm uneori ca la un paradis pierdut. ...Și totuși, transfigurarea acestei forțe primare în maniera în care o realizează Orff rămîne apanajul spiritului evoluat.

Plasticizarea mai pronunțată a ritmurilor și mlădierea mai elastică și mai nuanțată a liniei me-

lodice orffiene obținute de Sunshine la pupitrul Filarmonicii ieșene s-au reflectat și în contribuțiile solistilor, ale sopranei Valeria Moisini — muzicală, sensibilă, discretă (exagerînd poate în unele momente de pianissimo) — ale tenorului Nicolae Prescornișoiu — cu timbrul său atât de caracteristic momentului muzical ce i-a revenit încă de la prima audiție ieșeană a lucrării — și ale baritonului Visarion Huțu — care a oferit cred, întregul său potențial liric și dramatic.

Bach avea simțul universalului, al permanentului de dincolo de toate vremelniciile; axul echilibrului cosmic pare să-i fi trecut prin inimă. Ceea ce uluiește la muzician este caracterul monolitic al creației sale, uriașă ca dimensiuni dar unitară ca un organism viu care este oglindit în esența sa de fiecare dintre celulele ce-l alcătuiesc. Muzica sa este revelația perfecțiunii absolute, un flux vital de o rară vigoare supus fără constrîngere atotputerniciei spiritului. Și e frumoasă în accepția cea mai înaltă a acestui cuvînt, o frumusețe ce pare a izvorî dintr-o sursă inepuizabilă, alimentîndu-se și crescînd din sine însăși.

Atunci cînd interpreții ajung să te facă să meditezi sau să... remeditezi asupra muzicii pe care ți-au oferit-o, înseamnă că misiunea lor a fost bine dusă la capăt. Într-adevăr, după o primă colaborare cu orchestra de cameră a Filarmonicii din Iași, într-un festival Vivaldi, dirijorul Adrian Sunshine a reușit să realizeze împreună cu același colectiv și un festival — Bach (primele trei suite pentru orchestră și concertul pentru vioară în la minor) care a fost o adevărată sărbătoare muzicală. Sub bagheta acestui maestru al interpretărilor de muzică instrumentală barocă (doct și sensibil, viguros și rafinat, admirabil cunoscător al subtilităților de stil) tînăra orchestră de cameră ieșeană a avut o evoluție la un nivel artistic deosebit de ridicat situîndu-se calitativ (ca suflu și colorit sonor măcar, dacă încă nu ca realizare tehnică totală) la nivelul unora dintre cele mai bune formații de gen din țară și de peste hotare. (Nu trebuie uitat că acest promițător colectiv instrumental, deși oficial alcătuit, are o activitate sporadică și nu dispune de un dirijor permanent).

Se cuvin menționați, dintre interpreți, Steluța Diamant-Dumea care, susținînd partea de clavicin a avut o contribuție substanțială, stenică în susținerea pulsației continue a ansamblului, suflătorii (flaut, oboi, fagot și trompetă) care au avut un comportament artistic remarcabil, nu întotdeauna pus în valoare, și bineînțeles violonistul Silvan Ingreș. (Partea a doua din concertul de vioară a fost unul din momentele de vîrf ale festivalului).

Liliana GHERMAN

crochiu

VIETILE DUPĂ VASARI (VI)

Val GHEORGHIU

Am stat în ușă pînă ce el a ajuns la șalter. Lumina lui cădea pieziș pe mulaje. Imi spusese nu te uita la mulaje pînă ce nu aprind tuburile cu neon, mulajele sînt respingătoare sub lună. Erau respingătoare. Toată seara am hoinărit printre ziduri prea bine știute de amindoi, eu cu miinile în buzunare, el ciocănind asfaltul cu bastonul de tranșafir, imbulbat cu argint, era o seară rece, luna era perfect rotundă, mică însă, ca în nopțile cu ger, stelele străluciau clar și puternic, parcurile pe jumătate desfrunzite, erau scene părăsite de pasagere trupe elizabetane. Am stat un timp pe o bancă, în parcul Gulliver, un băiat și o fată se îmbrățișau în umbra ultramarină a teiului, el mi-a vorbit de licurici, dar nu cum se vorbește de obicei despre licurici. Încercam să-l persiflez, crezînd că vrea să mădugăteze prin sugestii feeria nopții de noiembrie, dar el imi atrase atenția că nu e vorba de augmentări ci pur și simplu de o nouate pe care o auzise dimineața, cum că un savant, american parcă, și-a dat doctoratul cu o teză privind licurici. Privind licurici, am repetat neîncrezător și atent la eventualele și, de altfel, obisnuitele lui glume. Da, privind lumina licuricilor. Hm, am spus, e frumos. În fond, de ce ar suna rău o teză de doctorat și așa: Lumina licuricilor și propagarea ei? Spune-mi, am insistat eu, licurici sînt niște viermișori sau niște insecte?, nici pînă azi nu știu ce sînt, deși am umblat de atîtea ori prin rouă, desculț, și i-am luat în mină, probabil din cauza luminii care mă orbea nu vedeam ce formă au. Nu ride, a zis el, de ce nu mă lași să-ți spun ce e cu lumina licuricilor? Nu te las pînă ce nu-mi spui denumirea lor latină. M-aș fi mirat să n-o știe. A zîmbit și a roștit cu prețiozitate: *lampyris noctiluca*. Savantul de care-ți spun a descoperit că lumina licuricilor e o lumină rece și că ea se naște din oxidarea unor substanțe interne. Știu ce vrei să spui acum, l-am întrerupt eu, pentru că niciodată n-ai fost romantic. Exact, a spus el bucuros.

Am hoinărit toată seara și pînă la urmă tot în muzeul lui am ajuns. Lucrează noaptea la mulaje. Cînd a aprins tuburile cu neon, mulajele nu mai erau atît de respingătoare, erau mai galbene și mai roze, semănau intrucitva cu pielea. Talentul său, pentru care a fost încadrat aici, stă în a copia plăgile și cicatricile. Cheamă bolnavul de sus, din clinică, îl așează pe masă sau pe scaun și în câteva minute scoate negotiv, după care ochiul său atent și expert modelează și colorează extraordinar. Piese rare rămîn aici, în elegantele vitrine.

Și-a rezemat bastonul de dulapul cu cărți și s-a așezat la bancul de lucru, aflat după o draperie din pînză albă. Ii știam prea bine toanele, am trecut peste impolitețea lui de a mă lăsa singur în mijlocul încăperii, de altfel, migala pe mulaje începu și observarea acestui lucru se convertea dintr-o dată în contemplare aspră. Aceste răni hidoase, cu forme atît de neașteptate, sub lumina siderală a neonului. Brrr! Cam mult pentru o noapte în care debutarăm prin a căuta ieșirea dintre ziduri. Gîndul că zorile aveau să vină. Palme enorme, degete prelungi și fine, șolduri rotunde, sîni, urechi, omoplați, pulpe, unghii, nasuri, pomeți, genunchi, frunți, peste toate bătuse vîntul morții. Semnele erau aici. Imortalizate.

L-am oprit, într-un timp, și l-am întrebat dacă nu e sătul de munca aceasta ingrată. Ingrată?, a sărit. O vezi așa, pentru că o sentimentalizezi. Și apoi, cineva trebuie s-o facă. Ai să zîmbești acum, dar e necesară.

Zorile erau în fereastră. Hai, i-am spus, zorile sînt în fereastră, deschide ușa și hai. Ceața colora violaceu. Am urcat grăbiți strada Colinelor, să nu ne prindă vîntul de început al orașului. Un cîine, doi. La capătul străzii Ursulea era cîmpul. Mirosea a frunze. Ne-am spălat, la cișmea, cu apă rece, pe miini și pe față, și am intrat în marele cîmp. Bastonul lui nu se mai auzea.

Tomita KEISEN (1879-1936):

„Așa se face hirtia”

ÎNTEPRINDEREA AGRICOLĂ DE STAT — TG. FRUMOS

O puternică unitate a agriculturii noastre

I.A.S. Tg. Frumos se numără printre unitățile fruntașe de acest gen din județul nostru și chiar din țară. Organizată în 7 ferme, întreprinderea este profilată atât pe cultura plantelor de câmp, cât și pe creșterea animalelor. Suprafața agricolă însumează 4.950 de hectare, din care teren arabil 4.300 de hectare.

— Aplicând o agrotehnică avansată, ne spunea tov. inginer Ion Gheorghiu, directorul întreprinderii, în cele 5 ferme, profilate pe cultura plantelor de câmp, s-au obținut, an de an, producții din cele mai mari. Astfel, în anul 1971, la grâu am obținut o producție medie la hectar de aproape 4.100 kg. În 1970, la porumb s-au obținut 5.100 kg. la hectar.

Și în acest an, deși condițiile atmosferice nu au fost suficiente de prielnice, sporurile de producție, au fost bune. La ferma centru, condusă de Ion Obreja, s-au obținut de pe fiecare hectar cultivat cu porumb câte 4.200 kg. boabe staș, reușindu-se astfel depășirea cu 300 tone a planului de sămânță.

Succesele obținute de lucrătorii I.A.S. Tg. Frumos au fost de fiecare dată răsplătite de conducerea partidului și statului nostru. Astfel, în 1967 unitatea a fost distinsă cu steagul de întreprindere fruntașă pe țară. În 1972, prin Decret al Consiliului de Stat, I.A.S. Tg. Frumos a fost distinsă cu „Ordinul Muncii” clasa I-a.

Importante realizări s-au obținut și în zootehnie. Producțiile planificate au fost an de an depășite. Întreprinderea mai cultivă legume, căpșuni, viță de vie. De la grădina de legume, bunăoară, au fost livrate în acest an cu 100 tone produse mai mult decât prevederile contractuale.

Cheia acestor succese este munca. Muncă responsabilă și plină de dăruire.

Cei 16 specialiști ai întreprinderii, din rândul cărora s-au distins vrednicul veterinar Vasile Roșca, ing.-șef Dumitru Scrodoe, inginerii Nicolae Romașcu și Alexandru Mihailovici, cu și mai tinerii Vasile Mocanu, Adrian Cosinchi, Ion Obreja și Marcel Mihai se află în permanență acolo unde se hotărăște soarta producției. Un exemplu grăitor, în acest sens ni l-a oferit ing. Neculai Romașcu, șeful fermei Jora. Ziua lui de muncă începe la ora 5 și se termină în miez de noapte. Altfel nici nu s-ar putea. Conducerea unei ferme implică multă responsabilitate. Totul trebuie făcut cu grijă, cu pasiune. Nici un amănunt, fie el cât de mărunț, nu trebuie neglijat.

— La noi, lucrările agricole, ne-a spus ing. Ioan Gheorghiu, se execută aproape în întregime mecanizat. Mecanizarea tuturor lucrărilor agricole este principala noastră preocupare. Este o sarcină pusă în fața noastră, a specialiștilor din agricultură, de către conducerea superioară de partid. Vrem ca în viitorul cel mai apropiat întregul complex de lucrări să se execute mecanizat. Vom reuși acest lucru.

I.A.S. Tg. Frumos este o puternică unitate a agriculturii noastre. O unitate în care fiecare salariat, prin eforturi, contribuie la obținerea unor producții agricole din cele mai mari și, prin aceasta, la creșterea nivelului de trai al populației.

ÎNTEPRINDEREA PENTRU INDUSTRIALIZAREA CĂRNII — IAȘI

Întreprinderea pentru industrializarea cărnii, din Iași, se preocupă de lansarea pe piață a noi produse, lărgindu-și astfel gama de sortimente în vederea satisfacerii gusturilor celor mai diverse, punând la dispoziția consumatorului produse apetisante, cu ridicată valoare nutritivă, prelucrate în condiții superioare de igienă și vândute la prețuri accesibile.

★

Două sortimente de preparate de carne tradiționale în regiunea noastră, Chișca moldovenească și Caltaboșul de Iași s-au impus pe piața locală nu numai prin prețul lor redus, ci și prin gustul plăcut și aspectul agreabil. Lansate inițial prin magazinul propriu de prezentare și desfacere, aceste produse au pătruns curînd și în rețeaua comercială a municipiului. Sînt oarecum niște sortimente unice, ele ne mai fiind produse în nici o altă întreprindere, deși au vechi rădăcini tradiționale în Moldova, mai ales în mediul rural.

★

Programul de diversificare al întreprinderii a prevăzut printre alte sortimente cîrnații Azuga și cîrnații Bucov, produse cu gust plăcut și preț redus. E vorba de sortimente care s-au impus încet dar sigur, de aceea Întreprinderea își propune să le producă în cantități mai mari decît în prezent.

★

În ultimele două luni ale anului se va relua producția de ruladă ardelinească, produs ce se pretează a fi consumat mai ales pe timpul sezonului rece.

Tot în cadrul programului de diversificare a început producția de salam Padina și salam Rarău, mezeluri cu procentul de carne porc mai mare decît în salamurile clasice. Această, împreună cu anumite particularități de condimentare, le asigură o deosebită savoare.

★

O veste bună pentru amatorii de mici, care doresc să savoreze sortimentul preferat nu într-un local public, ci în cadrul intim al familiei: întreprinderea a început să producă pastă de mici, pe care o livrează inițial prin magazinul pro-

priu de prezentare și desfacere, ca ulterior să fie vîndută și prin rețeaua comercială.

Printre alte sortimente prevăzute în programul de diversificare, reamintim două dintre semipreparatele culinare conservate prin frig, la care ne-am mai referit anterior. Este vorba de rasolul de vită cu amestec de legume pentru supă și de soteul de mazăre cu rasol de vită, sortimente lansate de întreprindere în cursul acestui an. Reamintind avantajele legate de economisirea timpului gospodinei, ieștinirea în condiții superioare de igienă, înștiințăm consumatorii de reluarea producției lor.

★

În programul de diversificare pe anul 1974 sînt prevăzute și o serie de preparate de carne care nu au mai fost produse în județul nostru, ca salam Mistrucul, salam Sibiel, salam Olimp sau salam de porc. Dar „premiera” acestor sortimente va avea loc chiar în cursul acestui an, întreprinderea intenționînd să le desfacă de pe acum în cantități mici,

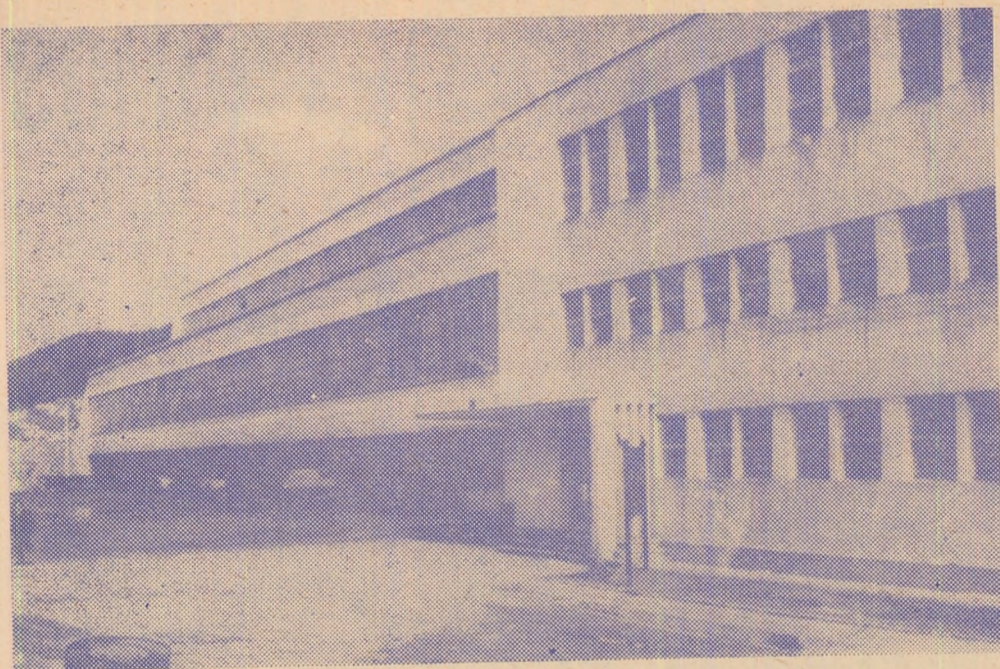
prin magazinul propriu, în scopul prospectării pieței.

★

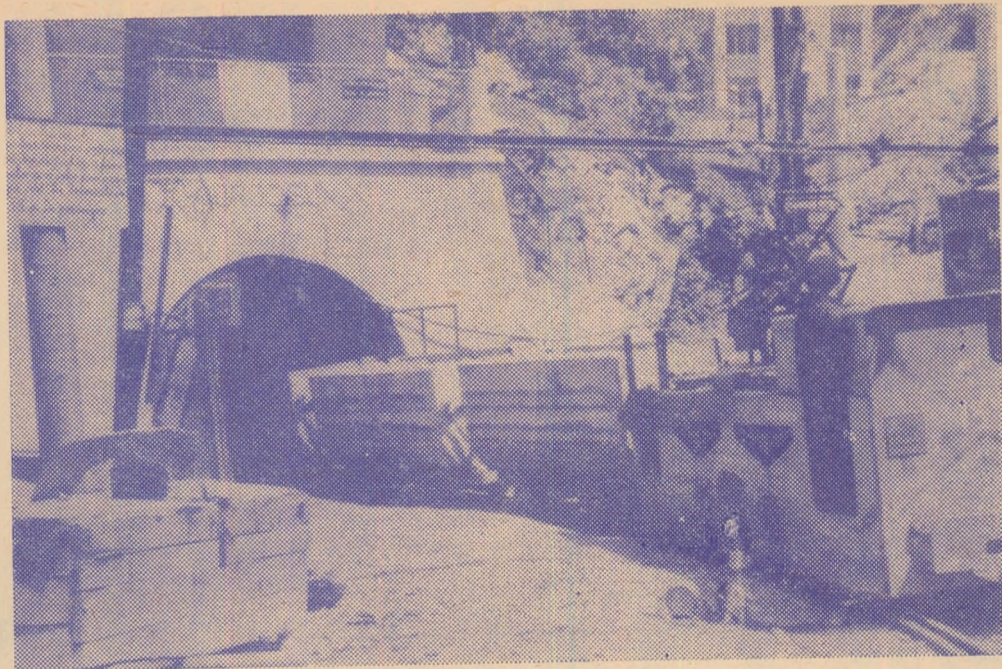
În afara sortimentelor prevăzute în programul oficial de diversificare, întreprinderea își propune să lanseze și alte sortimente de preparate carne tocmai în scopul lărgirii gamei de sortimente. De exemplu, se lansează în prezent pe piața locală pieptul țigănesc, preparat de tradiție în nordul Moldovei.

Acțiunea de diversificare va opera mai ales în producția preparatelor ieftine de sezon, mărindu-se numărul sortimentelor de caltaboșuri și toba. Va fi relansat, de pildă, un sortiment ieftin, care a fost produs sporadic în toamna anului 1971, toba cu șorici, preparat prevăzut dealfel în programul de diversificare pe anul viitor, dar a cărui producție va începe în cursul acestei luni.

Prin lărgirea gamei de preparate de carne și culinare, Întreprinderea de industrializare a cărnii din Iași își aduce contribuția la o mai bună aprovizionare cu produse alimentare a populației municipiului și județului Iași.

Uzina de prepararea minereurilor Târnița.

Tunelul Aluniș - ieșire Leșul Ursului.

COMBINATUL MINIER SUCEAVA - Gura Humorului

La Combinatul Miner Suceava preocupări susținute pe linia mecanizării evidențelor și a îmbunătățirii continui a sistemului informațional

Combinatul minier Suceava, cu sediul în orașul Gura-Humorului, s-a constituit, ca și alte unități similare din țara noastră, prin comasarea mai multor întreprinderi miniere.

Necesitatea unui sistem unitar de evidență, calitatea acesteia și posibilitățile ce le oferă de a furniza în termen util conducerii unității informațiile necesare, a constituit încă de la început una din principalele noastre preocupări.

La un moment dat am avut de rezolvat multe probleme: eliminarea influenței vechelor forme de organizare, stabilirea și aplicarea unor forme unitare de evidență în concordanță cu prevederile legale, luarea în considerare a specificului activității miniere în condițiile unității noastre și mai ales, de ce să nu recunoaștem, lipsa de cadre cu pregătire economică de specialitate și cu experiența necesară.

În aceste condiții, de un real ajutor a fost pentru noi faptul că am procedat la schițarea și transpunerea treptată în practică a unui program de acțiune privind mecanizarea evidențelor și îmbunătățirea sistemului informațional. Principalele etape ale programului nostru parcurse și în perspectivă se pot grupa astfel:

— activizarea tuturor mașinilor de calcul și insistența de a se obține noi mașini în scopul ușurării muncii brute de evidență.

— întocmirea unui studiu de trecere la conducerea evidenței contabile a gestiunilor de mate-

riale, mecanizat cu ajutorul unei stații mecano-grafice ce oferea capacitate disponibilă.

— aplicarea sistemului de evidență anințit mai sus cu începere de la 1 ianuarie 1972.

— trecerea cu ajutorul Centrului de Calcul Electronic Suceava, la întocmirea unui studiu complex de prelucrare automată a datelor la calculatorul electronic, în prima fază prevăzându-se prelucrarea datelor privind gestiunile tuturor mijloacelor economice.

— începând cu luna septembrie 1973 s-a început experimentarea parțială a noului sistem de lucru menționat mai sus, iar începând cu 1 ianuarie 1974 ne propunem să trecem la generalizarea lui.

Având în vedere că în prezent dispunem, față de faza inițială, de un parc mulțumitor de mașini de calcul mecanice și chiar electronice, acestea nu mai constituie numai „monopolul” aparatului contabil. Compartimentele tehnice au primit, în acest mod, un mare ajutor pe linia rezolvării corecte a unor calcule ce reclamă precizie, înlocuindu-se în bună măsură, în acest mod, tradiționala riglă de calcul.

Dacă înainte de a se trece la conducerea evidenței gestiunilor de materiale la stația mecano-grafică, problema cunoașterii cât mai reale a situației stocurilor era într-adevăr o problemă grea pentru noi, astăzi practic sîntem cu evidența la zi, ceea ce este o mare realizare, dacă reținem că este vorba de peste 40 de

gestiuni, cu peste 50.000 repere.

Cunoașterea stocurilor scriptice, posibilitatea confruntării acestora, total sau parțial, periodic, cu stocurile factice și, deci, verificarea integrității valorilor materiale, cunoașterea vechimii stocurilor, a dinamicii lor, etc., constituie un mare avantaj oferit preocupărilor activității de analiză a sectorului de aprovizionare, avantaj de care nu puteam vorbi în egală măsură atunci cînd evidențele se conduceau manual.

Reținem faptul că personalul contabil are în continuare sarcina evidenței gestiunilor, dar mecanizarea lucrărilor a impus modificarea preocupărilor profesionale a contabilului, a condus la necesitatea prestării de către acesta a unei activități calitativ superioare. Actualul contabil de materiale din cadrul unității noastre nu mai stă toată ziua lângă vechea ladă cu cartotechi, nu mai transcrie automat mii de cifre. Noile lui preocupări sînt: supravegherea recepționării valorilor materiale, supravegherea modului de întocmire a documentelor, preluarea semidecadală a documentelor de la magazie odată cu verificarea realității evidențelor operative, urmărirea folosirii concrete a codurilor, a prețurilor unitare și a descrierii corecte a articolelor respective, pregătirea documentelor pentru stația de mecanizare, punctajul periodic între evidența mecanizată și evidența operativă a magaziei etc.

Desigur, oricît de importantă ar

fi problema gestiunilor într-o unitate economică, rezolvarea ei nu epuizează posibilitățile de mecanizare a evidențelor economice.

Conștienți de faptul că perspectivele mecanizării lucrărilor în evidență nu pot fi asigurate decît prin organizarea corespunzătoare a unui sistem informațional, în cadrul ministerului nostru am fost singura unitate care ne-am asumat sarcina de a întocmi un proiect complet în acest scop. Necesitatea realizării acestei sarcini ne-a determinat să constituim un colectiv de oameni pricepuți, tehnicieni și economiști, cu care ocazie am abordat critic sistemul actual și s-a trecut la fundamentarea și formularea unui nou sistem. Deși proiectul nu a fost pînă la această dată generalizat în cadrul ministerului nostru, la noi în unitate, s-au sesizat, cu această ocazie, multe aspecte de paralelism și formularistici inutile, precum și lipsa altor date și evidențe necesare și care nu au fost conduse pînă acum.

Preocupările noastre pe linia mecanizării evidențelor economice ar putea fi la ora actuală mai fructuoase, dacă nu am avea de înlîmpinat o serie de greutăți.

— unitățile I.I.R.U.C. nu pot asigura întreținerea și reparația la timp și de calitate a tuturor mașinilor de calcul ce le avem în dotare.

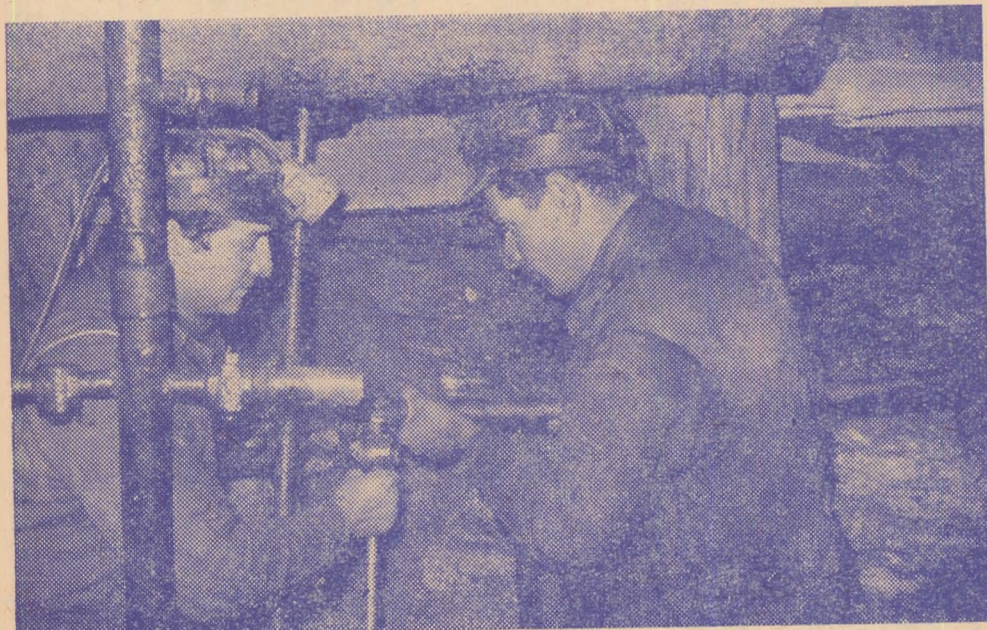
— atît la noi, cît și probabil la alte unități economice, s-a strîns un număr mare de mașini de calcul relativ vechi, din

import, ce din cauza lipsei unor piese de schimb mărunte nu pot fi folosite.

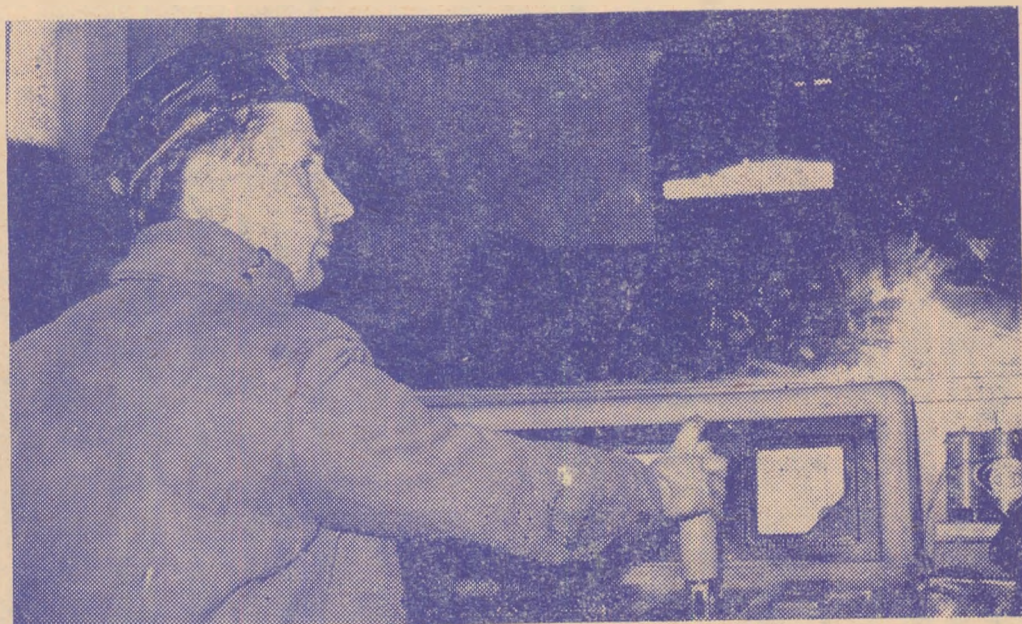
— există tendința ca la forurile centrale și ne vom referi doar la ministerul și centrala de care aparținem, de a se reține în mod excesiv un număr mare de mașini de calcul electronice (la ministerul minelor, petrolului și geologiei, aproape la fiecare birou este o mașină și accasta atît la serviciile tehnice, cît și serviciile economice), în schimb noi, în întregul combinat nu avem decît trei bucăți și acestea aduse cu multe intervenții.

Nu sîntem dotați cu mașini de contabilizat de genul FELIX FC.15, cu care am putea trece contabilitate.

Considerăm că, deși vom avea la mecanizarea multor lucrări de înlăturat și în continuare multe greutăți, constanța preocupărilor noastre va fi fructuoasă pentru unitate. Urmărim în prezent să înființăm, în cadrul unității noastre, un oficiu de calcul. Acest oficiu va prelua, în bună parte, prin personal specializat, treptat, toate problemele de calcul mecanizat și nu atît referitor la evidența contabilă, cît la evidențe în general. Avem în planul nostru de perspectivă apropiată, inclusă problema rezolvării unor calcule complexe de programare și lansare a producției, de determinare a variantelor optime, de exploatare a zăcămintelor, de urmărirea folosirii complete a bazei tehnico-materiale etc.

Lăcătușii mecanici în subteran

Mașinistul de extracție Păunaș Crăciun la datorie.

INTREPRINDEREA AGRICOLĂ DE STAT – STRUNGA

Ferme zootehnice de elită

Strunga este cunoscută ieșenilor, și nu numai lor, ca o așezare turistică, aici existând o stațiune balneo-climaterică cu ape termale, binefăcătoare în bolile de reumatism sau cardio-vasculare. La Strunga își are sediul și o puternică întreprindere agricolă de stat. Și ceea ce este caracteristic acestei unități constă în faptul că aici, în ultimii ani, unele ferme zootehnice au fost profilate pe creșterea tineretului taurin de elită, animale a căror producție anuală de lapte variază între 4 000—8 000 litri. De aici iau drumul întreprinderilor agricole de stat din țară zeci de exemplare de juninci sau tăuși, costul unui asemenea exemplar de mare productivitate ridicându-se la 22 de mii și chiar 24 de mii de lei.

Prețul nu este mare, ne-a precizat inginerul Gheorghe Lazăr, directorul întreprinderii, dacă avem în vedere timpul scurt în care investiția se amortizează.

Poposim și noi în fermele zootehnice ale întreprinderii. La ferma din Strunga, care are un efectiv de 500 de vaci de elită, facem cunoștință cu soții — ingineri Zaisa și Smil Sachelarie, Zaisa Sachelarie este șefa fermei. În anul care a trecut, pentru merite deosebite în muncă i-a fost conferit, prin Decret al Consiliului de Stat, înaltul titlu de Erou al Muncii Socialiste. Soții Sachelarie și-au dedicat toată puterea și priceperea muncii, reușind an de an, împreună cu colectivul alături de care lucrează, să obțină realizări din cele mai alese.

Cea mai prestigioasă realizare, ne-a spus inginerul Zaisa Sachelarie, constă în faptul că, la sfârșitul anului trecut, ferma noastră a livrat statului cu 20 tăuși și juninci de elită mai mult față de sarcina planificată. Acesta a fost, de altfel, și un angajament pe care colectivul nostru și l-a luat în cinstul

Conferinței Naționale a partidului.

Aceeași atmosferă de muncă entuziastă o întâlnim și la ferma zootehnică de elită din Stolniceni, fermă profilată pe producția de lapte și a tineretului de prăsilă. Ingerul Gheorghe Frunză, șeful fermei, ne precizează că anual livrează 40 tăuși și juninci de prăsilă, plus o însemnată cantitate de lapte pentru consumul populației. Și aici, ca în oricare loc de muncă, pregătirea profesională a lucrătorilor își spune tot mai mult cuvântul.

De fapt, ne-a spus inginerul Gheorghe Frunză, de nivelul de pregătire profesională depind realizările noastre. În acest sens, nouă, specialiștilor, ne revin sarcini deosebite. În fiecare an organizăm, cu crescătorii de animale, cursuri de reîmprospătare a cunoștințelor profesionale, purtăm discuții pe diferite

probleme pe care le ridică producția.

Cea mai tină fermă a întreprinderii agricole de stat Strunga este ferma zootehnică nr. 2, cu sediul la Stolniceni-Prăjescu, care a intrat în producție în acest an.

Deși sîntem abia la început, ne-a spus șeful fermei Ion Birsan, am obținut unele rezultate. Hotărîrea întregului nostru colectiv este de a ajunge la nivelul fermelor fruntașe din întreprinderea noastră. Nu-i o treabă simplă. Hărnicia și priceperea colectivului își va spune însă cuvîntul.

Aflăm de la ing. Gheorghe Lazăr că rezultatele economice obținute de acest colectiv sînt bune. Motiv în plus de satisfacții, de mîndrie.

Nu departe de ferma din Stolniceni-Prăjescu își are sediul cea de a 4-a fermă zootehnică a întreprinderii agricole de stat — Strunga. Este vorba de ferma din Mogoșești-Siret, profilată pe producția de lapte. Ca și la ferma din Strunga și aici șefă este o femeie, medicul veterinar Simona Alexa. Ferma

cuprinde 1 000 de vaci cu lapte. În 1972, fiecare vacă a dat cîte 3 600 de litri lapte. Pentru acest an se prevăd unele depășiri. Este și firesc să fie așa, dacă avem în vedere că și în agricultură, ca în oricare sector al economiei noastre, îndeplinirea cincinalului înainte de termen este o dorință a fiecărui om al muncii. Această dorință este și a

crescătorilor de animale Viorel Roșca, Gheorghe Timofte sau Ștefan Pascaru. Fiecare dintre ei au obținut pînă acum de la fiecare vacă cîte 4 000 sau chiar 5 000 litri de lapte. Este în aceasta o dovadă incontestabilă că hotărîrea de a îndeplini planul cincinal înainte de termen va fi transpusă în fapt.

Paul GHENEA

O agricultură modernă, în plină dezvoltare

Alături de zootehnie, un loc important în activitatea întreprinderii îl ocupă agricultura. Suprafața agricolă a întreprinderii agricole de stat din Strunga însumează 4 000 de hectare, la care se adaugă alte 500 de hectare ocupate cu livezi. Două dintre ferme sînt profilate pe cultura plantelor de cîmp.

La ferma din Strunga, pe care o conduce, ne spunea inginerul Constantin Nichita, se cultivă în principal grâu, cartofi și porumb în lot de hibridare. Majoritatea a lucrărilor se execută mecanizat.

Demn de subliniat este și faptul că, urmare a politicii partidului și statului nostru de mecanizare a agriculturii, la Strunga încărcătura pe tractor este de 65 de hectare. Producțiile obținute la hectare sînt din cele mai bune, în sensul că în mai toți anii, chiar și atunci cînd condițiile climatice nu au fost cele mai prielnice, planul a fost depășit la fiecare cultură.

Rezultatele noastre, a adăugat inginerul Gheorghe Lazăr, se datorează și faptului că la baza întregii noastre activități a stat organizarea științifică a producției și a muncii. Aceasta înseamnă, cu alte cuvinte, că pe lângă mijloacele mecanizate de care dispunem am beneficiat de îngrășăminte chimice în cantități tot mai mari, iar specialiștii au urmărit ca fiecare lucrare să fie executată la timp și de calitate.

Cuvinte asemănătoare pot fi rostit și la adresa colectivului

de muncă de la ferma din Stolniceni-Prăjescu, condusă de inginerul Mihai Neamțu. Aici, în afară de grâu, cartofi și porumb, se cultivă și soia, plantă tehnică aducătoare de mari venituri.

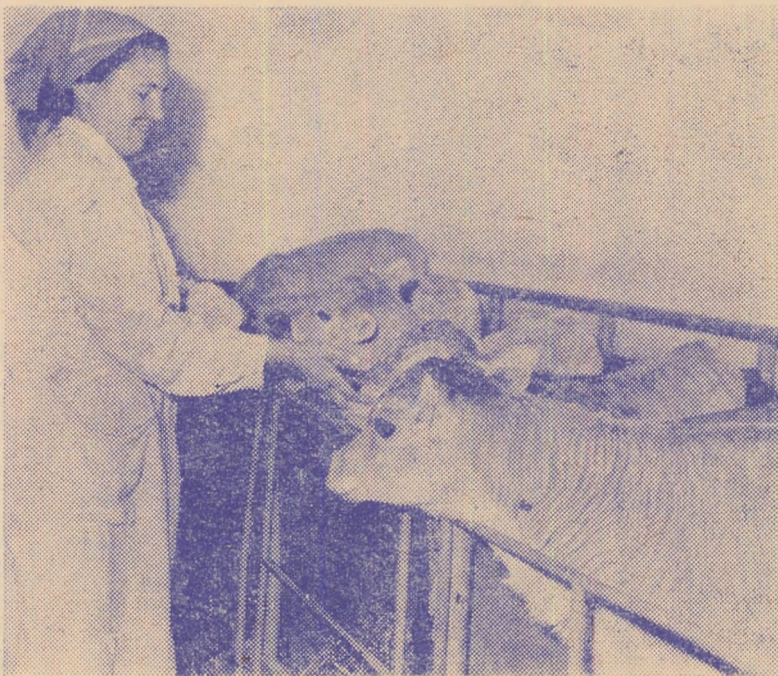
La obținerea realizărilor de pînă acum, ne-a spus tov. Mocanu, secretarul comitetului de partid, un aport deosebit și l-au adus comuniștii, care prin spiritul de dăruire ce-i caracterizează au mobilizat la muncă toți lucrătorii întreprinderii.

La capitolul frunțași din rîndul mecanizatorilor au fost inserate numele mecanizatorilor Gheorghe Procovanu, Constantin Bordeianu, Ioan Atudosei, Constantin Simionescu, Traian Farcaș, Jan Apetrei și alții. Acești tractoriști din primăvară pînă în primăvară nu-și părăsesc tractorul. Fie că execută arături, fie că însămînțează sau recoltează, fie că execută lucrări de reparație, tot timpul ei se află prezenți la datorie.

Așa cum afirmam la început, la I.A.S. Strunga 500 de ha. sînt ocupate cu livezi. În fiecare an poposesc aici pe piețele orașelor tone de cireșe și vișine, mere și prune. Ingerul Viorel Lefter, șeful fermei pomicole, este un pasionat al pomiculturii, dovadă și faptul că pomii sînt îngrijiți cu cea mai mare grijă și atenție.

Aceasta este întreprinderea agricolă de stat Strunga. O întreprindere model. În care priceperea și hărnicia oamenilor își spun tot mai mult cuvîntul.

Vlad FLORIN

COMBINATUL DE FIBRE SINTETICE — IAȘI

S-au împlinit abia 4 ani de la intrarea în funcțiune a Combinatului de fibre sintetice Iași, prima întreprindere producătoare de fibre și fire poliesterice din țară, produse al căror renume a trecut de mult granițele României și sînt foarte mult cerute de un număr mereu crescînd de beneficiari de pe toate continentele.

Fibrele și firele poliesterice au completat și suplînesc cu succes materiile prime pentru industria textilă (sectorul bumbac, in, lînă și mătase), constituînd pentru filaturile de bumbac și lînă, ca și pentru țesăturile de mătase și fabricile de tricotațe din țară și străinătate o materie primă prețioasă, utilizată pentru producerea celor mai moderne textile cerute de consumatori.

Marca „TEROM”, nume sub care este cunoscută o largă paletă de fibre ca: 1,3 și 1,5 den (tip bumbac), de 3 și 4 den (tip lînă) și 6 den (tip in) prezintă garanția unui înlocuitor excelent al fibrelor naturale, avînd caracteristici fizico-mecanice superioare acestora. De asemenea, firele textile de 68 den, folosite pentru țesăturile subțiri, cu aspect lucios plăcut, mătăsos, destinate confecționării lenjeriei de pat și corp, perdelelor etc., sau firele texturate de 150 den, vopsite în largă gamă de nuanțe moderne. Nu pot fi excluse firele tehnice, fine și grosiere, simple sau multiplicale, a căror stabilitate remarcabilă, elasticitate mare și alungire mică, permit o utilizare excelentă la producerea aței de cusut, benzilor transportoare, la confecționarea

plaselor pescărești, precum și cele tratate special pentru aderență la cauciuc, devenite astăzi indispensabile în industria cordului pentru anvelope.

Se poate afirma fără rezerve că „Terom” este un produs românesc ideal, de calitate deosebită, cu caracteristici și întrebunțări multiple.

Din decembrie 1972, o nouă marcă și-a semnat certificatul de înmatriculare: „DUNATEX PP”, care înscris în palmaresul Combinatului de fibre sintetice Iași succesul obținerii prin tehnologie proprie și cu rezultate excelente a unei noi fibre sintetice, fibra polipropilenică românească.

Incercările făcute de industria textilă cu aceste fibre au

demonstrat cu prisosință că fibra polipropilenică poate fi folosită de întreprinderile textile la producerea:

- covoarelor de toate tipurile (tufling, Moldova etc.), înlocuind în proporție de 100 la sută fibrele naturale sau celofibra, materii prime deficitare;
- păturilor ușoare și grele (montane);
- țesăturilor cu destinație de stofe de mobilă;
- textilelor neșesute de tip malimo etc., pislă;
- altor țesături textile.

Datorită rezistenței mult mărite față de cea a fibrelor naturale, fibrele polipropilenice se utilizează în realizarea de produse la care se cere o rezistență mare la uzură (covoare, pături, stofe de mobilă etc.).

Fibra prezintă avantajul vopsirii în culori vii, plăcute și care pot fi prelucrate în amestec cu alte fibre naturale, în vederea îmbunătățirii calității și aspectului țesăturilor fabricate din aceste amestecuri.

Printre calitățile multiple pe care le au, (conductibilitatea mică a căldurii), ele oferă însușiri de izolator termic ireproșabil (îndeosebi pentru costume termoizolante).

Noile mărci, **Moldalen** și **Dacilen**, completează lista produselor Combinatului de fibre sintetice Iași.

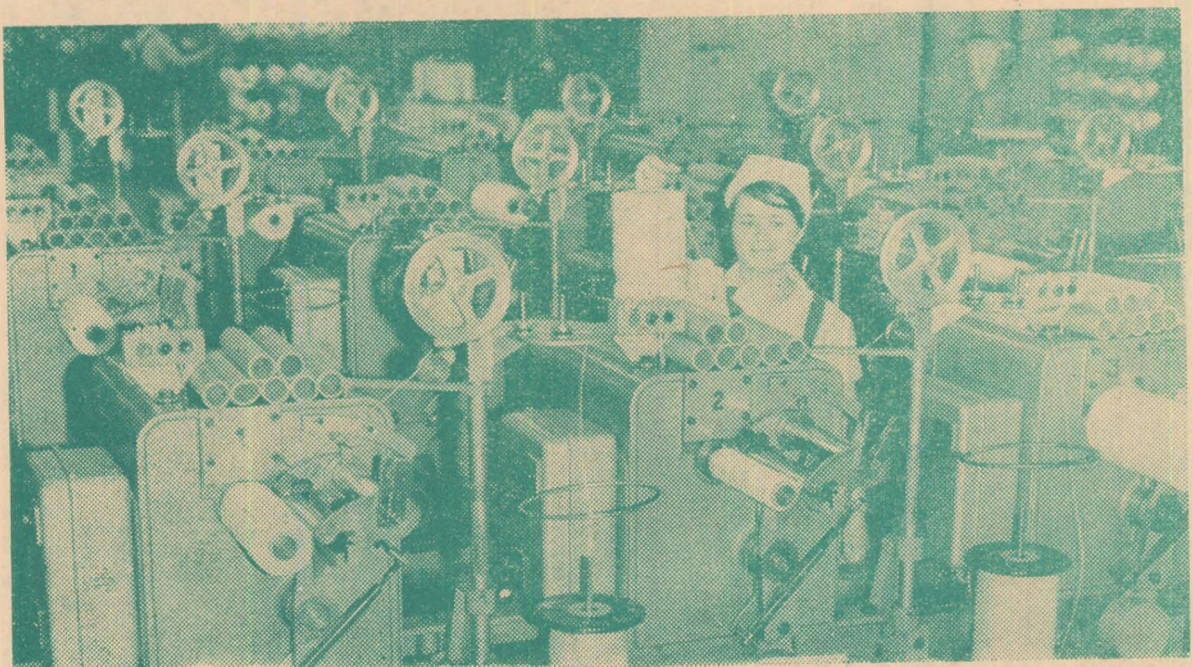
Intr-un viitor apropiat va intra în funcțiune o instalație care va produce folie poliesterică folosită ca material de preambalare în industria alimentară.

Folia poliesterică, sub diverse forme de comercializare, va înlocui „hîrtia de calc” folosită în proiectare și la reproducerea fotografiilor în tipografie. De asemenea, va avea succes în industria electrotehnică, ca izolator electric, ca dielectric, cît și la obținerea de piese miniaturizate.

Noi instalații intrate recent în funcțiune, datorită cărora capacitatea de producție a Combinatului de fibre sintetice se va mări de cca. 3 ori, sînt menite să umple, prin producția lor, golul care altfel s-ar fi mărit simțitor din lipsa materiei prime naturale în sectorul industriei textile.

Este de necontestat că prestigiul mărcilor de fibră și fire pe care le produce Combinatul de fibre sintetice Iași și-a spus de pe acum cuvîntul; industria textilă indigenă va avea asigurată, în mare măsură, materia primă necesară și va reuși să producă noi articole din fibre și fire sintetice poliesterice atît de solicitate de cumpărătorii din țară și străinătate.

Toate aceste realizări se datorese harnicului colectiv de muncă din combinat care, neprecupeșind timpul, folosind intensiv și extensiv utilajele, punînd în aplicare ideile inovatoare și răspunzînd cu elan chemării partidului de a realiza cîincinalul înainte de termen, a dovedit prin fapte participarea sa activă plină de elan, la opera marelă de dezvoltare a economiei socialiste românești.

W. H. AUDEN — POETUL

voltaire la ferney

Iată că acum, din nefericire, în dreptul numelui lui W. H. Auden se scrie, între paranteze, (1907—1973). Poetul căruia i-a revenit cinstea de a scrie versurile imnului mondial al păcii pe muzică de Pablo Casals — recunoaștere mondială a contribuției pe care Auden a adus-o poeziei și culturii universale — într-un acord parcă tacit cu marele muzician, a trecut de curînd pragul lumii umbrelor.

În timpul vieții sale de adevărat poet — trecut prin cele mai aspre dar și cele mai pline de învățăminte experiențe — Auden a cunoscut cei mai devotați adepți, de la Day Lewis, Steve Spender și MacNiece, cu care a realizat celebra formație poetică a „celor patru mușchetari ai mișcării de la Oxford”, pînă la cei care au recunoscut deschis influența pe care poezia audeniană a exercitat-o asupra poeziei lor — influență ce s-a dovedit a fi de rangul unei adevărate școli de poezie. — Dar, în același timp n-au lipsit și cei care nu au văzut în marea sa personalitate decît un critic social sincer și adînc preocupat de problemele timpului său, incapabil însă de a-și exprima talentul.

Auden a dezmințit însă aceste păreri, dogmatizante, despre poezie în general și despre poezia sa în special, fiind recunoscut, atît la timpul său, cît și în apusul vieții sale, drept o „covârșitoare personalitate poetică” (Spender), fapt deloc ușor de trecut cu vederea, față de cineva care a scris poezie în același timp cu un T. S. Eliot.

Un critic american, vorbind despre „literatura” lui Auden, afirma, oarecum indignat, că în paginile lui se pot întîlni, într-un amestec iritant, imagini din cele mai diverse domenii: „de la jazz la bigotism, de la marxism la pacifism, de la baladă la efectele stanțelor de cabaret” etc., etc., ceea ce ar denota în final lipsa unui scop spiritual. Adevăr parțial, doar în măsura în care Auden nu a aflat întotdeauna cadența unei exprimări clare a mesajului său, generos de altfel.

Criticul cu pricina nu a văzut sau nu a vrut să-și dea seama că Cetatea lui Auden este cea a omului, dar a celui scris cu mîjuscă, om care se află pe toate meridianele și pe toate paralelele globului. Sarcina de a scrie un imn al păcii internaționale va fi fost transmisă și ca o recunoaștere a acestui înalt titlu de poet al cetății internaționale a oamenilor.

cetățeanul anonim

Biroul de Statistică a găsit că era cineva împotriva căruia nu era nici o plîngere depusă, iar toate rapoartele despre comportamentul său Ajungeau la concluzia — în sensul modern al cuvîntului vechi — că acel cineva era un sfînt, Pentru că în tot ceea ce făcea servea Marea Comunitate, În afară de război, de unde s-a retras.

A lucrat într-o uzină și nu a fost concediat, Și-a satisfăcut superiorii: Fudge Motors Inc. Nu a fost pungaș, nici nu avea vederi stranii, Rapoartele uniunii sale arătau că-și plătise la timp cotizația (Raportul nostru asupra acestei uniuni este bun) Iar cercetătorii noștri de psihologie socială au găsit Că era popular cu colegii și-i plăcea și-un pahar. Presa este convinsă că-și cumpăra zilnic ziarul Și că reacțiile la anunțuri erau dintre cele mai normale. Polițele demonstau că numele său era adecvat asigurat, Iar fișa de sănătate arăta că stătuse în spital doar o dată și ieșise tratat.

Atît cercetarea producătorilor cît și statistica de înaltă clasă declară Că era sensibil la avantajele planului de stabilizare Și că avea tot ce-i este necesar omului modern, Pick-up, radio, mașină, frigider.

Cercetătorii noștri despre opinia publică sint mulțumiți Că-și avea opinii proprii, cam una pentru fiecare anotimp; Cînd era pace, era pentru pace, cînd era război, mergea. Era însurat și a contribuit cu cinci copii populației. Număr care, spun eugenistii noștri, este cel mai indicat, Iar profesorii relatează că el nu s-a interesat nici odată de educația lor

Era liber? Era fericit? Întrebare absurdă: De-ar fi făcut ceva rău, am fi auzit.

Perfect fericit își privea moșia. Un exilat făcînd de jurnă îl privi pe cel ce trecea Și-și continua priveghiul; pe locul unde se ridica un spital Foarte repede, cineva îl atinse cu șapca; un agent veni Să-i spună că niște copaci pe care-i plantase, mergeau. Virfurile albe străluceau. Era vară. El era foarte mare.

Departa la Paris, unde dușmanii săi Șopteau că ar fi cam bolnav, într-un scaun înalt O oarbă bătrînă simțea un dor de moarte și cuvinte. El va scrie: „Nimic nu-i mai bun decît viața”. Era oare? Da, lupta cu falsitatea și necinstea o meritau. Așa că el își lucra mai departe grădina. Civiliza.

Zimbind, injurînd, jucîndu-se, cel mai deștept dintre ei Fusese altădată copil într-un război sfînt Împotriva infamilor adulți: și, ca un copil Timid și umil, de cite ori avea ocazie, Dădea răspunsuri cu două fețe sau mințea pur și simplu. Dar, răbdător ca un țaran, le aștepta căderea.

Nu s-a-ndoit niciodată, ca D'Alambert, că va reuși: Numai Pascal îi era dușman, iar restul nu erau Decît șobolani deja otrăviți; mai era însă mult de făcut Și el nu era decît singur, el singur. Dragul Diderot, plictisitor, făcea și el ce putea; Rousseau, deși întotdeauna știuse ceva, nu îngăima mai nimic.

Noaptea căzu și-l făcu să gîndească la dame: Dorința Era cel mai mare profesor; Pascal era un nebun. Așa cum Emilia iubise astronomia și patul, Pimpette îl iubise și ea; fusese fericit Își dăduse și el partea din plînsul comun: de regulă Doar cei ce urăsc plăcerea devenau nedrepti.

Totuși, ca o santinelă, nu putea să doarmă. Noaptea era plină de rău.

Cutremure și execuții: în curînd va fi mort. Și, încă, deasupra Europei stăteau oribile infirmiere Incînd să-și fiarbă copiii. Numai versurile sale le mai puteau opri; trebuia să meargă-nainte: Deasupra, stelele își compuneau cîntecul lor lucid.

Prezentare și traducere de Al. PASCU

KAYAMA Matazô :

„Iarnă”

IWAHABHI Eien :

„Eroziuni”

GHIORGHIS SARANDIS

drumurile pe care le-am iubit

I
iarăși în aceeași împotrivire
iarăși în aceeași singurătate
iarăși pe aceleași drumuri
în aceleași case
pentru aceleași idealuri mereu
dar
acestea încă nu sînt drumurile
pe care le-am iubit
împotrivirea a devenit calvarul
zi de zi
casele noastre trecători străini
le-au locuit
este un monstru singurătatea
idealurile o pedeapsă

II
drumurile pe care le-am iubit
nu duc nicăieri
și sînt aspre
— și zadarnice —
vocile ce ne întrebă
surîsurile de ieri sînt acum depărtate
batiste ce își iau adio

III
mironosița marinariilor
suflet iscat din lutul cald
și din nostalgie
Elena
morților zilnice
urmare a corupției
a despărțirilor Elenă

ieri țî-a suris cea mai dulce dintre
zile
acum plîng păsări pe acoperișul
visurilor tale

poeti greci contemporani

acum plîng fecioarele nenăscute
în poala ta

IV

acum am o lume polifonică
pe care o guvernez
am valul care s-a încumetat
și mi-a spart pieptul
am pulsul metronomului
și anii tăi ai zorilor
încrucîșîndu-și fiorii
ca niște spade

acum spintecată e noaptea răbdării
cu steaua poeziei

THOMAS MARAS

visul nostru

Visul nostru
o casă în aer liber.
Am ales cu atenție
locul
— cu brazi și molizi —
i-am luat
dimensiunile
i-am elaborat
pe hîrtie
arhitectura
— gădini cu flori și pomi roditori,
ferestre peste tot
să intre liber soarele,
Nimic nu am uitat
și chiar
anume
nu am trasat poartă la intrare.

Și totuși
anii au trecut
și acela
acolo
așteaptă să-ncepem
dezrădăcinînd mai întii
buruienile
care sălbatic înecă locul.

V. H. VOIADZOGLU

epilog

Vor mai veni zilele ce ne-au sorbit
în cupele de alabastru ale amiezii,
din nou iluminînd răsufierea mării
și-nnebunînd licuricii cimpiei.

În fiorul de purpur vor mai veni șoptele
primelor noastre iubiri, precum valul
ce spumegă pe vîntul etezian.
Din lanțurile noastre de ceasornic vor cădea mici
picuri de lumină,
ancorele făcînd viraj cu metalicul lor cloncînit.

Și pînă cînd vor flutura marginile umbrei de după
amiază, va străluci soarele
în speranțele noastre timide, lustruînd
barăși carenele strîmbe ale corăbiilor
și flocelele împrăștiînd argintul sării.

Astfel noile zile ale noastre lumina
din nou vor fermeca-o, adorînd
apa vie. Zile ale unui extaz în lacrimi
Zile de vînturi slăvite.

În românește de Ioanid ROMANESCU
și Andrea RADOS

file de arhivă

ŞEZĂTORILE SOCIETĂȚII SCRIITORILOR ROMÂNI

Societatea Scriitorilor Români, înființată la 2 septembrie 1909 sub președinția lui Mihail Sadoveanu, își începe activitatea prin organizarea unor șezători literare în câteva mari centre orășenești ca Galați, Buzău, Piatra Neamț (în noiembrie 1909) și apoi în Bucovina și Transilvania (ianuarie — februarie 1910). În Moldova și Bucovina șezăturile s-au desfășurat sub semnul comemorării scriitorului Ion Creangă din opera căruia a citit Mihail Sadoveanu. Cele mai reușite dintre aceste șezători s-au ținut la Cimpulung și la Rădăuți (3 și 6 ianuarie 1910). unde scriitorii au fost primiți sărbătorește, de mii de oameni, ieșiți în întâmpinarea lor pe jos, călări, cu buciume și cu drapele tricolore. Tuturor le-au vorbit și le-au citit din operele proprii scriitorii: Ion Minulescu, Dimitrie Anghel, Octavian Goga, Emil Gîrleanu, Mihail Sadoveanu,

Șt. O. Iosif, Cincinat Pavelescu, Zaharia Bîrsan și Ilarie Chendi (foto 1). În Transilvania, cea dintâi șezătoare a fost organizată la 5 martie 1911. Au participat scriitori pe care-i vedem în fotografia 2: Liviu Rebreanu, Octavian Tăzlăuanu, A. de Herz, Cincinat Pavelescu, Barbu Constantinescu, Emil Gîrleanu, Caton Theodorian, Victor Eftimiu, Corneliu Moldovanu, O. nisifor Ghibu, D. Nanu și actrița Maria Filotti, invitată pentru recitări. In amintirile sale, Victor Eftimiu ne spune despre șezăturile Societății Scriitorilor Români: „...Prin 1913 iată-ne din nou la Galați, cu: George Coșbuc, Cincinat Pavelescu, Petre Locusteanu, Gala Galaction... Era să se dărîme sala din Galați, atîtea aplauze a deslănțuit apariția lui Coșbuc. Rareori am auzit atîtea ropotitoare valuri de aplauze, atîtea ofensive ale entuziasmului

colectiv, ca la această șezătoare...”. Despre sine însuși scriitorul nu ne spune nimic, dar revista CELE TREI CRÎȘURI, făcînd darea de seamă a unei șezători ținută la Oradea, în iarna anului 1923, scrie: „Victor Eftimiu a fost asurzitor aplaudat și rechemat de publicul entuziast, care nu mai avea loc în sală”. Devenite tradiționale, șezăturile literare au continuat, an de an, sub auspiciile S.S.R., ele constituînd — ceea ce este demn de semnalat — și un mijloc de stringere a fondurilor necesare existenței societății (toți spectatorii plăteau bilet de intrare). Cele mai multe șezători au fost organizate de Liviu Rebreanu — 24 numai în perioada octombrie 1928 — ianuarie 1929, la Teatrul Național din București, acestea aducînd un venit net de 50.000 de lei.

Ion MUNTEANU

TEMPORALĂ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

ORIZONTAL: 1. A scris „Numitul Joi”; 2. Bătrînul din Copou — Sergîntea clipitei; 3. S! — Tîmpul universal (abr. uz.) — Organizează dispute de regularitate temporală (abr. uz.); 4. Intre scrierile sale se numără și romanul „Zile și nopți” — Runde!; 5. A publicat în 1927 volumul „Cîteva zile prin Spania” — I s-au terminat zilele (fig.); 6. În numai două ore... la munte și la mare — Firul vieții grele — Direcția spre linia schimbării datei; 7. Zile la roman — Ore!; 8. Autorul romanului „Enigma” — Element de compunere... la zi!; 9. Scriitor simbolist român, creatorul piesei „Săptămîna luminată”.

VERTICAL: 1. Inventatorul clepsidrei (sec. 2 î.e.n.); 2. Poet grec din creația căruia face parte meditația „Munci și zile” — La urmă!...; 3. ...și la urma urmei! — Minutarul la 1 și 7! — Cronos; 4. A scris poeziile „Tempora”, „De demult”, „Trec clipele”, „O clipă”, „Ziua” — Secolul IV!; 5. Cam în vîrstă (fem. pl.); 6. Element... „în afară” — Apăsător de trecerea timpului; 7. Radu Horia — Auxiliar al viitorului; 8. Diminutiv feminin — Etape finale! — La minut!; 9. Vineri i-a curmat singurătatea; 10. Poet și prozator suedez, autorul povestirii „Cele 12 duminici”.

Viorel VILCEANU

„NEOFICIALUL” ANDERSSSEN

Se poate spune că istoria modernă a șahului începe cu marele turneu internațional desfășurat la Londra între 26 mai și 15 iulie 1851 și la care au participat 16 din cei mai buni jucători din acea vreme.

Turneul s-a desfășurat sistem eliminatoriu; în primul tur era declarat învingător cel care reușea să câștige 2 partide iar în următoarele tururi — 4 partide, remizele neluîndu-se în considerare.

Clasamentul final a fost următorul:

1. Anderssen (Germania); 2. Vyvill; 3. Williams; 4. Staunton (toți Anglia).

Astfel intră în arena internațională una din cele mai interesante personalități șahiste: germanul Adolf Anderssen (1818—1876).

Deși juca șah încă din copilărie, Anderssen nu avusese pînă în 1851 nici un succes răsunător.

După turneul de la Londra, lumea șahistă, uimită de spectaculozitatea jocului său, de calitatea combinațiilor sale îl declară (neoficial) campion mondial.

Mulți au considerat (mai ales după ce în 1858 Anderssen pierde cu scorul $-7+2=2$ meciul cu genialul Paul Morphy) că rezultatul obținut de el la turneul de la Londra a fost întâmplător.

Dar noile sale victorii ($+4-3=2$) în meciul cu unul dintre cei mai tari jucători ai epocii, Kolisch, locul I în marele turneu internațional — Londra 1862, locul I (cu 10,5 p din 11) la turneul de la Baden-Baden (1870), locul II la Leipzig, 1877, i-au confirmat pe deplin valoarea.

Campionul mondial se distingea printr-un joc foarte combinativ, inventiv, bogat în sacrificii spectaculoase.

Următoarea partidă poate crea o imagine clocventă a vivacității jocului său.

Anderssen — Zuckertort (Bremen, 1869).

1. e 4-c 5, 2. Cf-3 — Cc 6, 3. Nc 4-Nc 5, 4. b 4 — N : b 4, 5. c 3. Na 5, 6. d 4-ed; 7. 0-0 — Nb 6, 8. Cd-d 6 (Pînă aici mutări care la acea oră reprezentau ultimul cuvînt al teoriei), 9. d 5 (Astăzi această continuare este considerată slabă față de mutarea 9 Cc 3) 9... Ca 5, 10. Nb 2-Ce 7, 11. Nd 3-0-0, 12. Cc 3-Cg 6, 13. Ce 2 (Ambele părți și-au terminat dezvoltarea și acum albul încearcă să-și plaseze toate figurile pe poziții ce favorizează atacul la rege), 13... c 5, 14. Dd 2-f 6, 15. Rh 1-Nc 7, 16. Tac 1-Tb 8, 17. Cg 3-b 5 (La rîndul său negrul își încearcă șansa pe flancul damei. Atacul albului se va vedea însă mai rapid), 18. Cf 5-b 4, 19. Tf 1-Nb 6, 20. g4!-Ce 5, 21. N : e 5-de, 22. Tg 3-Tf 7, 23. g 5! (Semnalul atacului final), 23... N : f 5-24 gf-D : d 5, 25. gf 6-Tbd 8 (Dacă 25... T : f 6, 26. Nc 4!), 26. Tcg 1-R 48, 27. fg +—Rg 8, 28. Dh 6!! Toate piesele grele albe participă la atac. Nu merge acum 28... D : d 3 din cauza 29. D : h 7+—R : h 7, 30. g 8 D+, T : g 8, 31. T h 3 mat) 28... Dd 6, 29. D : h 7+!!—R : h 7, 30. f 6+!—Rg 8 (30... D : d 3, 31. g 8 D+—T : g 8, 32. Th 3 mat) 31. N h 7+!!—R : h 7, 32. T h 3+—Rg 8, 33. T h 8 mat.

Poziția finală este deosebit de frumoasă. Negrul este mat, deși are în plus dama și o figură ușoară. Din partida de mai sus cititorul și-a putut da seama de arta combinativă a lui Anderssen.

Din păcate, jocul său pozițional nu s-a ridicat la un nivel deosebit. Fiind un jucător cu multă imaginație, Anderssen căuta atacul cu orice preț. De aceea partidele sale sînt pline de combinații magnifice, dar și de greșeli poziționale de-a dreptul surprinzătoare.

În creația lui Anderssen realizările poziționale sînt puține. O reușită în acest sens este partida câștigată de el în 1862 la viitorul campion mondial oficial — Wilhelm Steinitz.

Anderssen — Steinitz (1862 — Londra).

1. e 4 — e 5, 2. Cf 3 — Cc 6, 3. Nb 5 — Cf 6, 4. O-o — C : e 4, 5. d 4 Ne 7, 6. d 5 — Cb 8, 7. C : e 5 — O-o 8. Te 1 — Cf 6, 9. Cc 3-d 6, 10. Cf 3 — c 6, 11. Na 4 — Ng 4, 12. De — Nf 3, 13. gf 3! (Prin aceasta albul își consolidează avantajul pozițional rezultat în urma jocului inexact în deschidere al negrului. Coloana deschisă „e” va fi principalul element al strategiei albului). 13... Tfe 8, 14. Ng 5! — b 5, 15. N : f 6 — gf, 16. de! (Anderssen rezolvă avantajul pozițional pe cale combinativă), 16... ba, 17. C 7! — Dd 7 (17... D : c 7 18. Cd 5), 18. cbD — Ta : b 8, 19. Cd 5 — Rf 8 (Forțat), 20. De 3! Rg 7, 21. C : e 7 — Tb 5, 22. Cf 5+! — T : f 5, 23. Dd 3! (Nu merge 23. D : e 8 din cauza 23... Tg 5+ 24 Rf! — Dh 3+ 25. Re 2 — Te 5+) 23... Tee 5, 24. Rh 1 — Tf 4! 25. Tg 1 + Tg 3, 26. Tg 3 — Df 5, 27. D : f 5 — T : f 5, 28. Tad 1.

(Structura de pioni superioară trebuie să asigure albului victoria. În continuare Anderssen își realizează avantajul cu multă măiestrie), 28... Tb 5, 29. b 3-ab, 30. ab — Tc 5, 31. c 4 — Tc 6, 32. —f 4! — Tg 6, 33. f 5-Tg 5, 34. f 4! — T : g 3, 35. hg — Tc 5, 36. T : d 6, — T : f 5-Tg 5, 37. b 4 — h 5, 38. Ta 6 — h 4, 39. Rg 2 — hg, 40. R : g 3 — Th 5, 41. T : a 7 — Th 8, 42. Tc 7. Negrul cedează.

Desigur în sport nu sînt posibile numai victorii. Pe lângă succesele sale răsunătoare Anderssen a înregistrat și insuccese. Astfel în 1858 pierde categoric meciul cu Paul Morphy, iar în 1866 pierde cu scorul $-8+6$ meciul cu Steinitz.

În 1876 pierde un meci la Paulsen, cunoscut jucător și teoretician șahist german de la mijlocul veacului XIX.

În 1878 se clasează relativ modest la turneul de la Paris — locul VI.

Înainte de succese și insuccese trebuie însă remarcat rolul important pe care l-a avut Anderssen în dezvoltarea jocului de șah. Atît Paul Morphy cît și Steinitz și-au dat seama că scriitorului joc combinativ a lui Anderssen i se poate opune doar un riguros joc pozițional în care sacrificiile surpriză să nu fie posibile. Apare astfel un nou stil în șah, stilul pozițional, diametral opus stilului combinativ, „romantic”, al cărui exponent ideal a fost Anderssen. Desigur nici Steinitz și mai ales Morphy nu vor evita jocul combinativ, dar ei nu vor încerca să joace la atac cu orice preț.

Anderssen moare în 1879, lăsînd în urma sa imaginea unui mare campion, precum și partide de o excepțională frumusețe.

Nicolae DOROFTEI

distincție

Aflăm din presa franceză că Oficiul internațional al viei și vinului (ce denumire promițătoare!) care își are sediul la Paris a ținut în luna septembrie o adunare generală la Cordoba (Spania). În cadrul acestei adunări a fost decernat premiul O.I.V. clasa D (istoric) lucrării „Cronica Cotnariilor” de Gh. Ungureanu, G. Anghel și Const. Botez.

Iată deci că fama licoarei de Cotnari obligă chiar atunci când e vorba de o carte. Nu e însă mai puțin adevărat că lucrarea în cauză merită o asemenea consacrare, întrucât e cea mai completă monografie de până acum a vestitei așezări cu un trecut istoric ce coboară până la geto-daci și cu binecuvîntate podgorii intrate în legendă

la „casa scriitorilor”

În cadrul activităților desfășurate la „Casa Scriitorilor” a Asociației Scriitorilor din Iași, vineri trecută a citit versuri din creația sa cea mai recentă, poetul Corneliu Sturzu. A fost un prilej de a se discuta iarăși despre prezența perenă a poeziei în viața și aspirațiile oamenilor.

Criticul Const. Ciopraga a făcut un excurs succint în istoria liricii, jalonind apoi dominantele creației lui Corneliu Sturzu. Actorii Adina Popa și Costel Popa au citit câteva poezii ale aceluiași autor din volume anterioare, după care poetul însuși a făcut lectura citorva poeme inedite, precizând astfel liniile de continuitate ale creației sale. Au urmat discuții libere, fructuoase, schimburi de păreri între participanți.

★

Astăzi seară urmează să se desfășoare, în aceeași ambianță colegială, o întâlnire cu scriitorul Const. Ciopraga care a fost solicitat să destăinuie celor de față modul în care s-au cristalizat liniile de forță ale noii sale lucrări (în curs de apariție la „Junimea”) al cărui titlu este prin el însuși, elocvent: **Personalitatea literaturii române**

milița petrașcu despre brâncuși

Ca toate discuțiile purtate de Milița Petrașcu, această decană de vîrstă a sculpturii noastre, și cea publicată în revista „Steaua” (nr. 21/1973) e interesantă prin ineditul materialului, prestigiul personalităților de referire și vioiciunea spiritului conlocutoarei. Să nu uităm că Milița Petrașcu a fost elevă a lui Bourdelle, ucenică a lui Brâncuși, și a cunoscut întreaga pleiadă de artiști francezi, de la Matisse până la Picasso.

Reținem din acest interviu păreri despre arta lui Brâncuși:

„E de un realism absolut. Sensul trăirii pe pămînt, sensul valorilor obiectelor pămîntești, sensul mîncării... erau lucruri pe care le știa și le simțea perfect. De aceea, înțeleg de ce nu vedea nici o diferență între abstract și real. Și pentru mine abstractul e o formă de realism. Este aceeași formă văzută sub alt aspect. E un unghi de analiză în loc de sinteza din realismul tradițional. Analiza formei are un rol foarte mare în abstractizare dar este în fond același lucru. Oricum te învîrți, nu scapi de realitate. Brâncuși mi-a spus odată: „Milițo, te învidiez pentru că poți face ce vrei, ești liberă”. Se referea la acele forțe spirituale undeva independente de voința noastră care ne apucă și nu mai putem să ne mișcăm așa liber. Era și cazul lui Brâncuși. Sidney Geist a sesizat lucrul acesta. Din păcate, nu a reușit cu cartea lui. Totuși, a descifrat vocabularul sculpturii lui Brâncuși, adică un număr restrîns de forme și linii și acea ordine înțeleaptă din arta egipteană

M O M E N T

curier

STIMATE TOVARĂȘE REDACTOR ȘEF,

Am rămas foarte surprins și contrariat cînd am citit în revista „Cronica” nr. 45(406) din 9 noiembrie 1973 pag. 14, sub semnătura lui Doru Scărlătescu, câteva documente inedite privitoare la poetul Ștefan Petică. Una din scrisorile produse (ultima) în coloanele revistei respective, cea primită de fratele poetului Tache Petică din București — Tecuci, de la N. Davidescu, nedată, dar cu siguranță trimisă înainte de anul 1938 cînd apare Ediția „Opere” în Editura Fundației pentru Literatură și Artă, îmi aparține. Împreună cu alte documente inedite (fotografii, scrisori) am donat-o, la insistențele organelor tecucene, Muzeului de literatură care a luat ființă acum un an în acest municipiu. Preocupările mele privitoare la Ștefan Petică datează încă din anii cînd eram elev la liceu, încît acum mă găsesc în faza de desăvîrșire a unei monografii. Firește că în această lucrare am introdus și respectivele piese inedite, adunate cu sîrguință în decursul mai multor ani. Profesorul Scărlătescu, printr-un gest care nu-l onorează, a copiat pur și simplu conținutul scrisorii amintite, fără a specifica nici o sursă de proveniență, probînd prin aceasta incorectitudinea unui amator care se vrea citat.

Obiecția de față îmi este dictată de faptul că asemenea procedeu n-ar putea decît să stirbească originalitatea unei lucrări a cărei muncă se vrea onorată.

Cu deosebită stimă,

prof. DIONISIE DUMA,
str. Căpitan Darbun 2, Tecuci.

N.R.

Publicînd întîmpinarea prof. Dionisie Duma, spre a face, totuși, cunoscută proveniența scrisorii lui N. Davidescu, ne permitem o remarcă: din moment ce a fost donată de posesorul ei unei instituții muzeale, scrisoarea-document este intrată în patrimoniul pu-

blic. Ca atare, gestul prof. Scărlătescu de a o semnala drept o inedită este apărut de calificările de mai sus.

tv.

Nu știu dacă Dem Rădulescu l-a reabilitat pe Mitică, dar cert este că Florin Piersic a compus un pedagog de altă dată remarcabil. Aprecieri pozitive se cuvin, firește, ambelor emisiuni, dar, cînstît vorbind, un veritabil Caragiale ne-a oferit mai ales Florin Piersic. În interpretarea sa, personajele (căci erau mai multe, inclusiv simandicoasa doamnă venită să constate progresele alintatei sale odrasle) au vădit nu știu ce subtilă autenticitate, compoziția devansînd, în fiecare caz, o simplă schiță de portret și ambițiunînd un expresiv cursiv psihologic. Un caz rar, compozițiile, pe scenă, fiind tot mai mult de domeniul amintirii. Actorii preferă astăzi să se exprime pe sine, chiar și în rolul de boieri medievali, tunși după ultima modă și punînd în evidență stăruitor profilul cotidian al interpretului, așa cum l-a eternizat fotografii din centru. Așa e modern, așa demitizăm, psihologizăm, „contemporaneizăm”. Numai așa poți avea marea satisfacție ca, dînd nas în nas, la cantină, cu Spectatorul, acesta să exclame:

— Vai, dar v-am văzut în Ciubar Vodă! Categorie. I-am spus și soacră-mi: „Nu-l recunoști?” „Nu, zice”. „Cum nu? e vecinul nostru de la „trei”, în costumul ăsta cu șliț a fost și la onomastica lui Mitică...”

Pentru că Mitică a supraviețuit tuturor autorilor care l-au

prins în insectar și viețuiește lîngă noi, la fel de volubil, de în temă și de descărcăreț ca și cel de altădată, uneori pe nedrept ponegriți. Deși, ca să fim drepti, poltroneria lui depășea uneori măsura. (Stănică Rațiu din „Enigma Ouliei” nu-i și el tot un Mitică?, scandalizîndu-ne prin lipsă de scrupule). Dar și cu cerîndu-ne prin bonomie și tandră amicie, ca admirabilul Mitică al lui Camil Petrescu, surprins cu finețe de Ogășanu, într-o secvență mult prea scurtă, totuși, pentru a corecta unda de ușoară frivolitate în care au fost tratate mai toate celelalte. Pentru că, nu lipsită de antren, e drept, parada celor treisprezece Mitică avut, totuși, în ea ceva revulsiv, semînd cu un fel de suită de mini-anecdote, cu poantă și acord sonor: o ploaie de meteoriști scenici, după care cu greu am mai putut rememora ceva, minus, evident, Mitică-Ogășanu sau antologica schiță cu cei doi amici la berărie, excelent interpretată de Dem Rădulescu și Octavian Coțescu. Atît doar că dacă Mitică e toți — și Mache, și Lache, și Tache și Costică, — atunci tipul se cam pulverizează, mîmînd rațiunea de a fi a emisiunii în cauză. Excelență ca idee, ea a vădit, în concretizare, un caracter exhibitiv, inclusiv finalul cu acel spiridus-Mitică urcat în capul comentatorului, gest pe care îl notăm, dar care este totuși dintr-un cu totul alt univers literar.

Oricum, ambiția este evidentă în ambele emisiuni, elocvente în ceea ce privește posibilitățile de televizionare a umorului, pe bază de idei. Un început bun, care merită aplaudat în speranța că din asemenea fecunde perspective vom mai putea panoramiza și alte zone ale literaturii noastre, generoase în calorii umoristice, disponibile pentru asamblări ideatice, toate marcante posibilități de afirmare actoricească. Este un fel de start luat odată cu cei treisprezece Mitică, din care, dinădă cum spuneam, unii au abandonat pe parcurs. Totul a fost problemă de formă (estetică) mai lejeră într-un caz, mai stîlată în al doilea, în care s-a trecut, nu fără efortul unei prealabile, minutioase, elaborări pragul virtuozității. Așadar chiar dacă îl sîlm pe Florin Piersic pe podiumul învingătorilor, de cîștigat au cîștigat în ansamblu emisiunile de umor, obligate pe viitor de asemenea ingenioase și nu lipsite de farmec precedente. În numele cărora așteptăm viitoarele evenimente umoristice. Și asta cu un plus de încredere și curiozitate.

AL. I. FRIDUS

SPORT

PARIU PE CĂCIULĂ

Ce vrajă va fi aruncat asupra noastră acest sport care se numește *tenis*, ce licoare amefitoare ne va fi turnat în băutură de ne-a făcut să tresărim ori de cîte ori auzim pronunțîndu-se cele două silabe, *te-nis*, sau vedem trecînd pe lîngă noi puști cu rachete sub braț! Pe vrăjitor însă îl știm, el se numește *Ilie* și marele lui talent și succesele lui răsunătoare ne-au chemat pe toți spre tenis. *Ilie* este și în acest an — deocamdată virtual — cîștigător al Marelui Premiu FILT. Ce-și poate dori mai mult un sportiv decît să atingă culmile gloriei!

★

În „Cupa Davis” — unde am avut și noi ceva treabă anul acesta (e drept, ceva mai puțin decît în anii trecuți) — s-a ajuns, în sfîrșit, la actul final. Protagonisti: *americani*, foștii noștri parteneri aproape tradiționali, și *australienii*, veniți în finală după ce nu i-au mai știut emoțiile din 1968. Cehii au cedat în semifinală relativ ușor, cu 4-1, punctul de onoare datorîndu-se nu cum s-ar crede, vedetei nr. 1, *Kodes*, ci tinărului *Hrebec* care l-a învins pe *Newcombe* și a cedat greu, în cinci seturi, în fața lui *Laver*. Stele se sting, stele se nasc!...

Așadar, să așteptăm data de 30 noiembrie cînd vom pronunța mereu numele unei localități: *Cleveland*.

★

Frumos mesaj al grației am receptat dinspre Rotterdam, de la marile întreceri internaționale de gimnastică cu obiecte. La sfîrșit, am reținut un fapt semnificativ: medaliile de aur, de argint și de bronz au fost, toate, cucerite de gimnaste bulgare! Mă gîndesc ce s-ar fi întîmplat dacă ar mai fi fost și alte medalii, să zicem de aluminiu de aramă, etc. Ar fi avut școala bulgară de gimnastică destule candidate? Probabil că da, spre lauda ei!

★

apariții editoriale

Editura „Junimea” anunță titlurile unor noi apariții:
— I. Arhip, D. Vacariu: „Junimea și junimiștii”, 304 p.
— I. D. Sîrbu: „Povestiri petrolene”, 240 p.
— Fl. Ionescu, Ioan Dinu: „Spion fără voce”, 344 p.
— Gh. Scripcaru, T. Pirozynski: „Relația om-vehicul-stradă”, 256 p.
— Dumitru M. Ion: „Sir și Elixir”, 96 p.

INTERIM

EXPLOZIE SAU IMPLOZIE EDUCAȚIONALĂ ?

Interviu cu prof. dr. GIOVANNI GOZZER (Italia)

La Frascati, în imediata apropiere a Romei, Centro Europeo dell'Educazione este instalat în Villa Falconieri, bijuterie arhitectonică a secolului al XVI-lea, căreia i s-au adăugat, într-un ansamblu perfect echilibrat, aripile recent construite ale laboratoarelor și modernului grup social.

În fruntea acestui nucleu al investigației pedagogice prospective — ce a reunit numeroase valori în domeniul cercetării științelor educației — se află, în calitate de director general, profesorul doctor Giovanni Gozzer.

Profesorul Gozzer este un promotor al noilor tehnologii didactice, al unei educații totale, întreprinse prin intermediul pedagogiei cibernetice în condițiile unei reconstrucții generale a procesului de învățământ.

Una dintre preocupările dv. centrale, evidentă în studiile publicate în ultimul timp, o constituie sistemul școlar de comunicare pentru care ați adoptat denumirea de medium școlar. Ce justifică această atenție priorități ?

— Tipul de medium școlar format de civilizația corespunzătoare exploziei mecanico-industriale se află astăzi, ca și în toate celelalte medii, într-un proces de profundă inovare sau revoluție, de care abia acum luăm deplină cunoștință.

Se folosește pe scară largă termenul explozie educațională. Personal nu-l consider potrivit. Revoluția tehnologică datorată evoluției și energiei atomice a produs pe planul educației un fenomen ce corespunde mai mult imploziei decât exploziei. Câți implozia e fierbinte, distrugătoare; implozia e rece și temperată. Implozia corespunde unei tendințe universale și cu participare globală; și pe acest plan ea este exact contrariul exploziei, care corespunde unei fragmentări și unei extreme specializări.

Ceea ce se numește astăzi criză a sistemului școlar este, în principal, imposibilitatea acestuia de a mai acționa cu instrumentele ancorate încă în viziunea pre-tehnologică, în timp ce etapa actuală cere utilizarea unor noi medii.

— Prin ce se definesc noile medii ?

— Să spunem, mai întâi, că multă vreme acestea au fost luate în considerare în raport cu forța lor explozivă. De aceea, timp îndelungat mijloacele moderne de comunicare au beneficiat de o abordare de tip exclusivist și limitativ, fiind considerate doar drept „noi instrumente” destinate unei mai largi difuziuni a conținuturilor, nu ca o nouă definiție a mesajului informațional și ca o nouă dimensiune umană. Ele au fost vădite în considerare doar ca „adagi” al limbajului vorbit sau scris și cercetat doar ca

o posibilitate de transcriere a mesajului oral-verbal, ca o extensie ulterioară a tehnologiei vizuale care le fundamentează.

— Paralel cu investigațiile privind mediul informațional și de comunicare, v-ați preocupat, după câte știu, de alt tip de cercetări privind „cultura tehnologică”, înțelegând nu atât ca tehnică a muncii sau ca tehnologie profesională, cât ca „educație de bază”.

— Problema culturii tehnologice a fost asociată cu diverse concepte — tehnologie profesională, tehnologie fundamentală, educație prin muncă, aplicații tehnice, educație tehnico-științifică — pentru ca, în cele din urmă, abia, să se constată că un anumit nivel de cultură tehnică este în egală măsură necesar în orice activitate sau carieră, inclusiv în acțiunile nespecializate și fără specific profesional. La încheierea cercetărilor din acest domeniu, care pe plan pedagogic sînt încă modeste și insuficient de consistente se află un obiectiv de mare importanță: acreditarea ideii unei tehnologii — sinteză a mediumului școlar.

Asociind cele două concepte — de că tot ceea ce reprezintă media, tot ceea ce e instrument de comunicare și de informare constituie fapte „tehnologice” și că orice nouă tehnologie e un nou medium, deci și un nou mesaj. Transformările tehnologice atrag după ele și modificarea mediei. Pătrunderea umanității în civilizația atomică și electronică marchează avântul tehnologiei continuității și instantaneității și, mai presus de toate, avântul unei lumi a comunicației.

După cum limbajul oral-scris este, înainte de orice, o tehnologie a extensiunii senzoriale liniare, limbajul filmic și de televiziune este, în mod prioritar, o tehnologie a prezenței și participării. El nu-și capătă sensul real fără a fi însoțit de întreaga structură tehnologică — industrială și productivă — care, la rândul ei se bazează pe aplicații electrologice.

— Asta amintește de o definiție a lui Mc. Luhan potrivit căreia „tehnologiile sînt modalități de a transforma un tip de cunoaștere în altul”.

— Exact în această mărime. Devine tot mai limpede, în condițiile unei analize de sistem, că în timp ce tehnologia ereză mecanică era bazată pe „transmitere” și discontinuitate, tehnologia fazei electrologice se bazează pe continuitate și participare. Un mediu școlar continuu, în epoca mijloacelor de comunicare, tendințele tipice mediilor, liniare și fragmentare, înregistrează mari pierderi de energie.

Sistemul modern de comunicare tehnologică se înfățișează ca un sistem de sinteză, anti-fragmentaționist, în cadrul că-

ruia informația e totală, globală și se dobîndește prin participare.

Apare curios cum multă vreme toate discuțiile pedagogice, unele cu caracter polemic foarte ascuțit, despre „educația prin imagine” și mijloace audio-vizuale au atacat caracterul absorbant al acestora, fapt că stimulează alienarea, entitățile inhibitive în raport cu formația rațională. În realitate, elementul caracteristic al acestor limbae filmice e participarea și identificarea.

Se cere să pătrundem, în profunzime, aceste noi probleme și să le ameliorăm în cadrul curent. — Ce rol concret îndeplinește Centrul european de educație, pe care-l conduceți, în evidențierea punctelor de vedere susținute în această discuție ?

— Centrul de la Frascati, al cărui oaspete sînteți, își desfășoară activitatea mai ales prin intermediul laboratoarelor multimedia. Conținutul principal al acțiunilor sale se situează în sfera atît de dezbătutei educației tehnologice, pentru care centrul dispune de o instalație de televiziune cu circuit închis, de o sală de traduceri simultane, de un laborator lingvistic, de o sală de verificare și analiză a răspunsurilor date de subiecți, de săli pentru mașini de învățat și instruire programată și pentru auxiliari audiovizuali (materia didactice electronice, epidiascopică, aparat de proiecție diascopică, diafilmică și filmică, aparate fonovizore și magnetofone stereofonice). Intreagă această dotare tehnică este achiziționată în variantele cele mai perfectionate, în atribuțiile Centrului intrînd doar omologarea mijloacelor respective și elaborarea unei tehnologii de utilizare adecvată a lor în condițiile școlii italiene.

„Centro Europeo dell'Educazione” acționează în strînsă legătură cu UNESCO și numeroase foruri europene de învățământ. În ultimii ani s-au organizat aici sesiuni și simpozioane internaționale privind problemele acute ale educației, formarea profesorilor, noile tendințe ale învățămîntului liceal, rolul școlii în întărirea legăturilor dintre popoarele Europei.

— În ansamblu, deci, trei funcții ale Centrului se impun pe prim plan: îmbinarea cercetării pedagogice cu perfecționarea și reciclarea personalului didactic; orientarea spre omologarea unei tehnologii educaționale cît mai adecvate sistemului de învățămînt în care urmează să se integreze și către o aplicare cît mai rapidă a rezultatelor cercetării în practica școlară; colaborarea și schimbul de experiență cu caracter internațional.

— Schema poate fi, pentru o imagine din avion, acceptabilă conține profesorul Gozzer.

Mircea HERIVAN

glob

Leagănul unor străvechi civilizații

În Peloponez, ca și în insula Rodos, se păstrează cele mai multe monumente ale Greciei, fiind leagănul unor străvechi civilizații. Dar cele mai multe monumente ale epocii de aur ale Eladei se află în Peloponez. Aici se întreprind cultura, civilizația și obiceiuri străvechi, păduri și pustietăți, ape abundente și riuri cu albiile crăpate de secetă, plâji și stînci, monumente antice cu vile și blocuri moderne. La Mîcena și la Tirins, poți cunoaște întreaga cultură miceniană; la Epidour și Corint te întîlnești cu perioada clasică, iar la Mistra află despre epoca de glorie a Bizanțului. La Olympia, orașul în care, potrivit legendei — Heracles s-a luat la întrecere cu frații săi, dînd astfel naștere tradițiilor olimpice, totul este pașnic și ospitalier, deși orașul sacru este o imensă ruină, năpădită de o verdeță abundentă, rar întîlnită pe pămîntul arid și roșietic al Greciei.

Principala bogăție a acestei regiuni este portocalul. Anual, regiunea Spartei produce 40 000 de tone de portocale. Deoarece pentru majoritatea locuitorilor din Peloponez citricele și măslinile constituie principalul mijloc de existență, producătorii depun eforturi pentru a se uni în cooperative de desfacere. În ultimii ani, s-au înființat numeroase asemenea cooperative, care ajută pe producători la desfacerea produselor și la obținerea de împrumuturi din partea statului pentru cumpărarea de îngrășăminte chimice sau pentru efectuarea unor lucrări de irigație și de îmbunătățire a solului.

Lipsa de apă este o problemă care preocupă întreaga Grece, inclusiv Atena. În cele 330 de zile însorite ale unui an, regiunile lipsite de păduri sau riuri devin adevărate pustii, în care incendiele constituie un lucru obișnuit. Unele regiuni, și în special insulele sînt alimentate cu apă de vapoare-cisterne. Rezultatele excelente obținute pe insulele Simi și Eghina de stațiile de transformare a apei de mare în apă potabilă au dus la extinderea acestei metode.

Una din problemele aflate în atenția multor municipalități din Peloponez este dezvoltarea turismului. Astfel, Epidourul s-a transformat în ultimii ani într-o localitate care rivalizează cu multe stațiuni de odihnă din Grecia. În fața străvechiului teatru unde au loc renumitele festivaluri de dramă antică, marele parc împădurit a fost astfel amenajat încît turiștii să-și poată instala aici corturile și să-și poată parca autoturismele. În perioada festivalului, aici vin săptămînal peste 25 000 turiști greci și străini. În Peloponez nu există localitate, oricît de mică, în care să nu fie măcar un hotel și 5-6 ateliere de artizanat care lucrează obiecte pentru turiști. De asemenea, nu există localitate unde arheologii să nu fi săpat cel puțin 500-600 m.p. de pămînt. În fiecare an se dislocă zeci de mii de metri cubi de pămînt, fără să mai vorbim de descoperirea întîmplătoare, cauzate de săpăturile pentru construirea temeliilor noilor case. Nu există orăș în această peninsula care să nu aibă cel puțin un muzeu arheologic, cu sute de exponate, a căror origine și vîrstă încă nu au fost stabilite.

Un alt loc pitoresc al Greciei îl constituie insula Rodos. De fapt, ea este considerată cea mai frumoasă dintre insulele Dodecanezului. Avînd o populație de 69 000 locuitori, ea a devenit un centru de agrement care prezintă apreciabilul avantaj de a avea iarna o climă dulce și însorită. În Rodos, sezonul turistic durează de fapt tot anul. Printre multiplele atracții, Rodos oferă turiștilor numeroase și minunatele sale plaje, ruinele antice foarte bine conservate, castelele aparent noi, un frumos muzeu, stațiuni de munte, spectacole, etc.

Rodos, capitala insulei, este alcătuit din Orașul vechi și nou. Orașul vechi este înconjurat de ziduri și fortificații construite de cruciați, complet restaurate de italieni înainte de-al doilea război mondial. Rodos este dominat de Palatul cavalerilor, edificiu impozant cu înalte turnuri crenelate. În interiorul orașului, atmosfera este tipic medievală, cu Strada cavalerilor, străjuită de-o parte și de alta de hanurile cavalerilor și de numeroase străduțe pavate. Spitalul cavalerilor, datînd din secolul al XV-lea este astăzi un muzeu cu o frumoasă colecție de ceramică, bronzuri, ornamente din aur, mozaicuri și statuete datînd din toate perioadele istorice ale insulei. Cartierul turc, situat în interiorul Vechiului oraș, este plin de numeroase prăvălii, fîntîni și o strălucitoare moschee.

Orașul modern se distinge în afara zidurilor Vechiului oraș și ocupă întreaga regiune nordică a insulei.

Portul Rodos este mărginit de o mare esplanadă — Mandraki — cu casele și clădirile publice în stilul colonial italian. Una din ele, străjuită de coline și de plantații de portocali pe de-o parte și plaje însorite de cealaltă parte, duce la Triada și Philerimas care se întînde pe o colină acoperită de pini. Aici se află, încă bine conservate, Acropolele anticului Ialissos și ruinele unui templu dedicat zeiței Athena. Printre celelalte curiozități ale locului acestuia se află aici un castel francez și o mănăstire medievală cu fresce din secolul al XV-lea.

Tînînd seama de trecutul istoric bogat, al Greciei, aproape toate municipalitățile cu nume antice își fixează, în proiecția de perspectivă, scoaterea la iveală a vestigiilor care atestă măreția de odinioară a așezărilor lor.

Radu SIMIONESCU

CRONICA

săptămînal politic, social, cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE
Redactori șefi adjuncți: ANDI ANDRIEȘ, N. BARBU
Secretar general de redacție: ȘTEFAN OPREA

în colegial de redacție:

AL. ANDRIEȘ, CR. ANASTAS, CIOPRAN, ION CREANGA,
AL. DIMA, ILIE GOMĂDĂ, DAN HATMANU, MIRCEA
RADU IACOBAN, GAVRIL ISTRATE, GEORGE LESNEA,
P. MLCOMETE, CR. SIMIONESCU, CORNELIU STURZU,
CORNELIU ȘTEFANACHE, NICOLAE TATOMIR.

Prezentarea grafică: VALER MITRU